

Referitor la dosarul nr.945AI/2018

CĂTRE
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A ROMÂNIEI

MEMORIU
AMICUS CURIAE PENTRU
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A ROMÂNIEI

Asociația Forumul Judecătorilor din România solicită prin prezenta să fie încuviințată depunerea la dosar a următoarelor argumente ÎN LEGĂTURĂ OBIECTIILE de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr.304/2004 art.I pct.4, pct.9, pct.24, pct.51, pct.56, pct.76, pct.104, pct.112, pct.113, pct.121, pct.123, pct.126, pct.133, pct.139, pct.158, pct.193, pct.204, pct.205, pct.219, pct.235, pct.243, pct.244, pct.245, pct.257, pct.259, pct.266, Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr.304/2004 art.II alin.1, alin.2, alin.3, formulate de Înalta Curte de Casație și Justiție.

Preambul

Subscrisa **Asociația Forumul Judecătorilor din România**, persoană juridică de drept privat, independentă, nonprofit, neguvernamentală și apolitică, asociație profesională a judecătorilor, cu personalitate juridică constatată prin încheierea nr. 671/08.06.2007 pronunțată de Judecătoria Slatina, cunoaște faptul că, din punct de vedere procedural, nu are calitatea de intervenient (parte) în acest contencios constituțional.

Prin urmare, depune prezentul *amicus curiae*, instituție juridică distinctă de cea a intervenției și care este recunoscută ca atare de instanțele din sistemele de drept de tip *common law*, inclusiv de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Prin *amicus curiae* se permite persoanelor calificate într-un anumit domeniu să participe la procedură, observațiile fiind de natură să sprijine soluționarea corectă a cauzei.

În jurisprudența Curții Constituționale, memoriile formulate în calitate de *amicus curiae* au fost primite, ele fiind examinate alături de cererile părților cauzei (spre exemplu: Decizia nr. 780 din 17 noiembrie 2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 1 din Legea nr. 41/1994 privind organizarea și funcționarea Societății Române de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 108 din 11 februarie 2016 – *amicus curiae Asociația Română pentru Transparență*; Decizia nr. 308 din 23 martie 2012 referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 lit. g) din Legea lustratiei privind limitarea temporară a accesului la unele funcții și demnități publice pentru persoanele care au făcut parte din structurile de putere și din aparatul represiv al regimului comunist în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 309 din 9 mai 2012 – *amicus curiae Avocatul Poporului și Consiliul Director al Asociației Procurorilor din România*; Decizia nr. 887 din 15 decembrie 2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 38 ind.2, art. 38 ind.3 alin. (1), (3) și (5), art. 38 ind.9, art. 41 ind.1 și art. 41 ind.2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 77/2014 privind procedurile naționale în domeniul ajutorului de stat, precum și pentru modificarea și completarea Legii concurenței nr. 21/1996, precum și ale art. II din Legea nr. 20/2015 pentru aprobarea acestei ordonanțe de urgență, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 191 din 15 martie 2016 – *amicus curiae Comisia Europeană*; Decizia nr. 637 din 13 octombrie 2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 26 alin. (3) din Legea nr. 360/2002 privind Statutul polițistului, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 906 din 8 decembrie 2015 – *amicus curiae Sindicatul Polițiștilor din România "Diamantul", Emil Florin Dinca, Armin Marian Gherman, Sindicatul Național al Polițiștilor și Vameșilor Pro Lex*; Decizie nr. 56 din 5 februarie 2014 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 179 din 13 martie 2014 – *amicus curiae Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România - Comitetul Helsinki*; Decizia nr. 75 din 26 februarie 2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 19 alin. (1) și (3) din Legea partidelor politice nr. 14/2003, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 265 din 21 aprilie 2015 – *amicus curiae Asociația pentru Minți Pertinente AMPER din Târgu Mureș*; Decizia nr. 462 din 17 septembrie 2014 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 13 alin. (2) teza a doua, art. 83 alin. (3) și art. 486 alin. (3) din Codul de procedură civilă, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 775 din 24 octombrie 2014 – *amicus curiae Uniunea Națională a Barourilor din România*; Decizia nr. 283 din 21 mai 2014 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a prevederilor art. 39 alin. (6), art. 42 alin. (1) și (10), art. 43 alin. (2), art. 48 alin. (1) și (8), art. 51 alin. (6), art. 57 alin. (6), art. 59 alin. (6), art. 62 alin. (2), art. 75 alin. (4), art. 77 alin. (4), art. 111 alin. (2) și art. 160 alin. (5) din Legea privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, precum și ale legii în ansamblul său, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 454 din 20 iunie 2014 – *amicus curiae Uniunea Națională a Practicienilor în Insolvență din România*; Decizia nr. 447 din 29 octombrie 2013 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 91/2013 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 674 din 1

noiembrie 2013 – *amicus curiae* Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România - Comitetul Helsinki).

I. Motive de neconstituționalitate extrinsecă

a. Adoptarea prezentelor legi încalcă dispozițiile art.148 alin.(4) din Constituție și art. 11 din Constituție.

Ultimul **Raport din cadrul Mecanismului de Cooperare și Verificare** (2017)¹ recomandă expres, în cazul României, "în vederea îmbunătățirii în continuare a transparenței și a predictibilității procesului legislativ, precum și pentru a consolida garanțiile interne în materie de ireversibilitate" ca "Guvernul și Parlamentul (...) să asigure transparența totală și **să țină seama în mod corespunzător de consultările cu autoritățile relevante și cu părțile interesate în cadrul procesului decizional și în activitatea legislativă** legate de Codul penal și de Codul de procedură penală, de legile anticorupție, de legile în materie de integritate (incompatibilități, conflicte de interese, avere ilicită), **de legile justiției (referitoare la organizarea sistemului justiției)**, precum și de Codul civil și Codul de procedură civilă".

Sub același aspect, **Comisia Europeană a reținut că ignorarea avizelor Consiliului Superior al Magistraturii și a poziției ferme a corpului magistraților ridică întrebări cu privire la necesitatea reexaminării de Comisia Europeană a tuturor progreselor înregistrate în legătură cu independența sistemului judiciar.**

Prin Decizia nr. 2 din 11 ianuarie 2012, Curtea Constituțională a României a apreciat că, prin faptul că are calitatea de membru al Uniunii Europene, statului român îi revine obligația de a aplica acest mecanism și a da curs recomandărilor stabilite în acest cadru în conformitate cu dispozițiile art.148 alin.(4) din Constituție, potrivit căreia "Parlamentul, Președintele României, Guvernul și autoritatea judecătorească garantează aducerea la îndeplinire a obligațiilor rezultate din actele aderării și din prevederile alineatului (2)".

Dezbaterea parlamentară desfășurată cu privire la acest proiect de lege, a ignorat punctul de vedere covârșitor majoritar al magistraturii și avizele consecutive negative emise de Plenul Consiliului Superior al Magistraturii. De asemenea, inclusiv normele legislative ce prevăd avizul Consiliului Superior al Magistraturii trebuie interpretate în spiritul loialității față de Legea fundamentală și obligației autorităților publice de a aplica Mecanismul de cooperare și verificare și a da curs recomandărilor stabilite în acest cadru.

În cursul lunii aprilie 2018, cvasitotalitatea instanțelor și parchetelor din România s-a opus modificărilor propuse. Totodată, protestele tăcute efectuate de mii de

¹ Vezi pagina web https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/com-2017-44_en_1.pdf [accesată ultima dată la 31 mai 2018].

magistrați români, începând cu 18 decembrie 2017, în fața sedilor instanțelor judecătorești sunt de notorietate, fiind preluate de presa din întreaga lume.²

De asemenea, în cadrul celei de a 79-a sesiuni plenare a Grupului de State împotriva Corupției (GRECO), organism al Consiliului Europei, desfășurată la Strasbourg între 19 și 23 martie 2018, a fost adoptat, conform art. 34 din Regulile sale de procedură, raportul *ad hoc* întocmit cu privire la riscurile de afectare a luptei anticorupție din România, generate de preconizatele modificări la legea Justiției.

GRECO consideră că modificările propuse cu privire la Codul de procedură penală, discutate de comisia parlamentară specială comună în legătură cu Directiva UE privind prezumția de nevinovăție, depășesc scopul Directivei și dau naștere la îngrijorări serioase atât pe plan intern, cât și printre alte state, pentru potențialul impact negativ asupra asistenței judiciare reciproce și asupra capacității sistemului de justiție penală de a aborda forme grave de criminalitate, inclusiv infracțiuni legate de corupție. România ar trebui să se abțină de la adoptarea unor modificări legislației penale care să contravină angajamentelor sale internaționale și să-i submineze capacitățile interne în lupta împotriva corupției.

Potrivit art.11 din Constituția României, Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte. Tratatul ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern.

România a aderat la Consiliul Europei (CE) ca urmare a deciziei de la 4 octombrie 1993, formulată prin Rezoluția nr. 37/1993 a Comitetului de Miniștri al CE. Aderarea la CE, organizație fondată pe principiile respectului pentru drepturile și libertățile fundamentale ale omului, pentru valorile democrației și ale statului de drept, a constituit o etapă obligatorie în promovarea demersurilor României de aderare la Uniunea Europeană (UE) și la Organizația Tratatului Nord-Atlantic (NATO).

Prin OG nr.46/1999 a fost aprobată participarea României la Grupul de state împotriva corupției (GRECO), instituit prin Rezoluția Consiliului Europei nr.(99)5 din 1 mai 1999, deoarece fenomenul corupției reprezenta și reprezintă în continuare o amenințare serioasă împotriva statului de drept, democrației, drepturilor omului, echității și justiției sociale, împiedicând dezvoltarea economică, punând în pericol stabilitatea instituțiilor democratice și bazele morale ale societății. Curtea Constituțională a României face referire (Decizia nr.138/2008) la rapoartele GRECO în motivarea respingerii unor critici de neconstituționalitate. De asemenea, deseori, Parlamentul României a legiferat în dorința respectării concluziilor raportorilor GRECO. Inclusiv modificările aduse legilor justiției au avut un astfel de fundament, Comisia Specială Comună fiind creată și pentru "punerea în acord a rapoartelor GRECO cu prevederile

² A se vedea, spre exemplu, paginile web <http://www.euronews.com/2017/12/18/romanian-judges-protest-over-government-backed-legal-reforms>; https://www.washingtonpost.com/world/europe/romanian-judges-say-new-laws-will-stymie-prosecutions/2017/12/18/63c43882-e3fa-11e7-927a-e72eac1e73b6_story.html?utm_term=.4b1d6ed7b3a4; <https://www.cnbc.com/2017/12/18/the-associated-press-romania-judges-hold-protests-over-legal-system-changes.html>; https://www.voanews.com/a/romania-judges-hold-protests-over-legal-system-changes-169052.html?utm_source=dlvr.it&utm_medium=twitter [accesate ultima dată la 31 mai 2018].

Codului penal și Codului de procedură penală (Raportul de evaluare a României privind incriminările, 3 decembrie 2010, pct. 23, 24, 111, 112; Raportul de conformitate privind România, 7 decembrie 2012, Regretul efectiv, caracterul total automat și obligatoriu al clauzei de nepedepsire a denunțatorului, pct. 34, 37-42; Al doilea raport de conformitate a României, 12 decembrie 2014, pct. 35-37, 40, 41), așa cum reiese din Hotărârea nr. 69/2017 privind constituirea Comisiei speciale comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției.

Asociația Forumul Judecătorilor din România a solicitat insistent Președintelui României, Președintelui Senatului și Președintelui Camerei Deputaților consultarea *Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept a Consiliului European (Comisia de la Veneția)* asupra unor aspecte curente vizând modificarea în România a Codului penal, Codului de procedură penală și Codului de procedură civilă, precum și unele aspecte conexe³, susținând că este necesară suspendarea dezbaterilor Comisiei speciale comune până la data primirii Avizului Comisiei de la Veneția.

În ciuda acestui fapt, procesul de legiferare a continuat, cu o procedură netransparentă și neprevizibilă, înmânându-se un dialog. Astfel, materialele sau fost comunicate în termene nerezonabile, uneori cu câteva ore înainte de lucrările comisiei, discutarea textelor și a amendamentelor a avut loc fără vot imediat, deși foarte multe instituții juridice aveau legătură între ele și trebuia apreciat dinainte care este cursul inițiativei legislative.

Asociația Forumul Judecătorilor din România a participat la aceste dezbateri cu bună-credință, în ideea de a contribui vizibil la calitatea argumentelor și la soluții constituționale, ancorate în contextul legislațiilor statelor membre ale Uniunii Europene, care să respecte convențiile internaționale la care România a aderat. Cu tot acest efort, evoluțiile au învederat o ură viscerală împotriva autorității judecătorești și o dorință de a modifica din temelii echilibrul care ar trebui să existe între puterile unui stat constituțional. În consecință, Asociația Forumul Judecătorilor din România și-a anunțat retragerea de la lucrările Comisiei speciale comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției.

6. De asemenea, adoptarea prezentelor legi prevederile art.61 și art.75 din Constituția României, cu încălcarea competenței primei Camere sesizate - care nu a dezbătut textul și soluțiile adoptate de Senat, **cu referire la modificările adoptate după votul din plenul Camerei Deputaților** și care nu au fost amendamente discutate în prima cameră sesizată, precum și a principiilor constituționale în virtutea cărora o

³ A se vedea paginile web <http://www.forumuljudecatorilor.ro/wp-content/uploads/Solicitare-catre-Parlamentul-Romaniei-sesizare-Comisia-de-la-Venetia-CP-CPP-CPC.pdf> și <http://www.forumuljudecatorilor.ro/wp-content/uploads/Solicitare-catre-Presedintele-Romaniei-sesizare-Comisia-de-la-Venetia-CP-CPP-CPC.pdf> [consultate ultima dată la 15 mai 2018].

lege nu poate fi adoptată de o singură Cameră, legea fiind, cu aportul specific al fiecărei Camere, opera întregului Parlament. În acest sens a se vedea Decizia Curții Constituționale nr.1029 din 23 octombrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.720 din 23 octombrie 2008.

Curtea Constituțională a statuat, prin Decizia nr.472 din 22 aprilie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.336 din 30 aprilie 2008, următoarele: "Dezbaterea parlamentară a unui proiect de lege sau a unei propuneri legislative nu poate face abstracție de evaluarea acesteia în Planul celor două Camere ale Parlamentului nostru bicameral. Așadar, modificările și completările pe care Camera decizională le aduce asupra proiectului de lege adoptat de prima Cameră sesizată trebuie să se raporteze la materia avută în vedere de inițiator și la forma în care a fost reglementată de prima Cameră. Altfel, se ajunge la situația ca o singură Cameră, și anume Camera decizională, să legifereze, ceea ce contravine principiului bicameralismului (...) și a competențelor stabilite pentru cele două Camere, potrivit art.75 alin.(1) din Legea fundamentală."

Stabilind **limitele principiului bicameralismului**, prin Decizia nr.1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.53 din 23 ianuarie 2012, Curtea Constituțională a observat că aplicarea acestui principiu nu poate avea ca efect „deturnarea rolului de Cameră de reflecție a primei Camere sesizate [...] în sensul că aceasta ar fi Camera care ar fixa în mod definitiv conținutul proiectului sau propunerii legislative (și, practic, conținutul normativ al viitoarei legi), ceea ce are drept consecință faptul că cea de-a doua Cameră, Camera decizională, nu va avea posibilitatea să modifice ori să completeze legea adoptată de Camera de reflecție, ci doar posibilitatea de a o aproba sau de a o respinge”. Sub aceste aspecte, „este de netăgăduit că principiul bicameralismului presupune atât conlucrarea celor două Camere în procesul de elaborare a legilor, cât și obligația acestora de a-și exprima prin vot poziția cu privire la adoptarea legilor; prin urmare, lipsirea Camerei decizionale de competența sa de a modifica sau de a completa legea astfel cum a fost adoptată de Camera de reflecție, deci de a contribui la procesul de elaborare a legilor, ar echivala cu limitarea rolului său constituțional și cu acordarea unui rol preponderent Camerei de reflecție în raport cu cea decizională în procesul de elaborare a legilor. Într-o atare situație, Camera de reflecție ar elimina posibilitatea Camerei decizionale de a conlucra la elaborarea actelor normative, aceasta din urmă putându-și doar exprima prin vot poziția cu privire la propunerea sau proiectul de lege deja adoptat de Camera de reflecție, ceea ce este de neconceput”. Curtea Constituțională a statuat, prin Decizia nr.624 din 26 octombrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.937 din 22 noiembrie 2016, că art.75 alin.(3) din Constituție, folosind sintagma „*decide definitiv*” cu privire la Camera decizională, nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune ca proiectul sau propunerea legislativă adoptată de prima Cameră sesizată să fie dezbătută în Camera decizională, unde i se pot aduce modificări și completări. *Curtea a subliniat că, în acest caz, Camera decizională nu poate însă modifica substanțial obiectul de reglementare și configurația inițiativei legislative, cu consecința deturnării de la finalitatea urmărită de inițiator.*

Prin Decizia nr.62 din 7 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.161 din 3 martie 2017, paragraful 32, Curtea a constatat, de asemenea, că „pornind de la premisa că legea este, cu aportul specific al fiecărei

Camere, opera întregului Parlament, Curtea reține că autoritatea legiuitoare trebuie să respecte principiile constituționale în virtutea cărora o lege nu poate fi adoptată de către o singură Cameră. Or, din analiza dispozițiilor deduse controlului de constituționalitate, Curtea constată că soluțiile adoptate de Camera Deputaților nu au făcut obiectul inițiativei legislative și nu au fost dezbătute în Senat. Cu alte cuvinte, Camera Deputaților, adoptând Legea pentru completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, a sursat dezbaterii și adoptării primei Camere sesizate modificări care vizau aspecte esențiale în structura și filosofia legii, contrar art.61 din Constituție. De asemenea, Curtea mai constată că legea adoptată de Camera Deputaților se îndepărtează de la scopul avut în vedere de inițiatorii săi.”

În lipsa unei consacrarăi exprese a principiului bicameralismului în corpul Legii fundamentale și sintetizând constatările de principiu cuprinse în jurisprudența în materie a Curții Constituționale, se poate afirma că acest principiu se caracterizează prin câteva elemente imuabile, în funcție de care se poate decide respectarea sa. Astfel, trebuie avut în vedere: *scopul inițial al legii*, în sensul de voință politică a autorilor propunerii legislative sau de filosofie, de concepție originală a actului normativ; dacă există *deosebiri majore, substanțiale, de conținut juridic* între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului și, respectiv, dacă există o *configurație semnificativ diferită* între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului.

c. Totodată, prezentul legi încalcă prevederile art. 79 alin. 1 din Constituție, care prevede: *Consiliul Legislativ este organ consultativ de specialitate al Parlamentului, care avizează proiectele de acte normative în vederea sistematizării, unificării și coordonării întregii legislații. El ține evidența oficială a legislației României. Consiliului Legislativ i s-a solicitat avizul pentru proiectul de lege înregistrat, care diferă esențial de formele adoptate de plenul celor două camere.*

În atare condiții **Consiliul Legislativ nu și-a putut îndeplini funcția constituțională de avizare a proiectele de acte normative** în scopul sistematizării, unificării și coordonării întregii legislații.

d. Prin introducerea noțiunii de „indicii temeinate”, nedefinită în vreun act normativ, se încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție.

Sintagma „indicii temeinate” nu este definită în niciun act normativ în vigoare nu este previzibilă, nefiind clar și precis care este obiectul reglementării. În cuprinsul legii de modificare a Codului de procedură penală sunt propuse cel puțin două înțelesuri distincte ale noțiunii de indicii temeinate. Spre exemplu, folosirea sintagmei la punctul 11, care modifică art. 15, ar fi susceptibilă să aibă înțelesul de presupunere/suspiciune iar cea corespunzătoare, punctului 80 din prezenta lege (La articolul 147 alineatul (1), litera a) se modifică și va avea următorul cuprins: „a) există probe sau indicii temeinate cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni;”), ar fi susceptibilă să aibă înțelesul de date/informații de o forță probatorie inferioară probei (*element de fapt care servește la constatarea existenței sau inexistenței unei infracțiuni, la identificarea*

persoanei care a săvârșit-o și la cunoașterea împrejurărilor necesare pentru justa soluționare a cauzei și care contribuie la aflarea adevărului în procesul penal.)

În Codul de procedură penală anterior, la art 68¹, se prevedea că „sunt indicii temeinice atunci când din datele existente în cauză rezultă presupunerea rezonabilă ca persoana față de care se efectuează acte premergătoare sau acte de urmărire penală a săvârșit fapta”. Indiciile temeinice erau datele apte să genereze o presupunere rezonabilă. Această dispoziție este abrogată, astfel că nu ne putem raporta la ea pentru a defini noțiunea nou introdusă în actualul Cod de procedură penală, chiar dacă gramatical este identică.

Formularea cu o suficientă precizie a actului normativ permite persoanelor interesate să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, este dificil să se adopte legi redactate cu o precizie absolută, dar și cu o anumită suplețe, însă caracterul mult prea general și, uneori, chiar eliptic nu trebuie să afecteze previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 25 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza *Wingrove împotriva Regatului Unit*, par.40, Hotărârea din 4 mai 2000, pronunțată în Cauza *Rotaru împotriva României*, par.55, sau Hotărârea din 9 noiembrie 2006, pronunțată în Cauza *Leempoel & S.A. ED. Cine Revue împotriva Belgiei*, par.59).

În același sens, prin Decizia nr.588 din 21 septembrie 2017 (publicată în Monitorul Oficial nr.835 din 20.10.2017) Curtea Constituțională a statuat: ”24. Referitor la critica autoarei excepției de neconstituționalitate privind lipsa de previzibilitate a textului de lege criticat, Curtea reține că, potrivit jurisprudenței sale referitoare la art.1 alin.(5) din Constituție, una dintre cerințele principiului respectării legilor vizează calitatea actelor normative (Decizia nr.1 din 10 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.123 din 19 februarie 2014, paragraful 225). În acest sens, Curtea a constatat că, de principiu, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de clar și precis pentru a putea fi aplicat; astfel, formularea cu o precizie suficientă a actului normativ permite persoanelor interesate — care pot apela, la nevoie, la sfatul unui specialist — să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, poate să fie dificil să se redacteze legi de o precizie totală și o anumită suplețe poate chiar să se dovedească de dorit, suplețe care nu afectează însă previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr.903 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.584 din 17 august 2010, Decizia Curții Constituționale nr.743 din 2 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.579 din 16 august 2011, Decizia nr.1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.53 din 23 ianuarie 2012, sau Decizia nr.447 din 29 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.674 din 1 noiembrie 2013).”

I. Motive de neconstituționalitate intrinsecă

6. La articolul 10, alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(2) Organele de urmărire penală și instanțele de judecată sunt obligate să asigure subiecților procesuali principali și avocatului timpul necesar pregătirii apărării, care nu poate fi mai mic de 3 zile, cu excepția luării sau judecării măsurilor preventive, când termenul nu poate fi mai mic de 6 ore și înlesnirile necesare pregătirii apărării, prin punerea la dispoziție și comunicarea întregului material de urmărire penală în formă electronică.”

48. La articolul 94, alineatele (1), (4) și (7) se modifică și vor avea următorul cuprins:

(7) În vederea pregătirii apărării, avocatul inculpatului are dreptul de a lua cunoștință de întreg materialul dosarului de urmărire penală în procedurile desfășurate în fața judecătorului de drepturi și libertăți privind măsurile privative sau restrictive de drepturi, la care avocatul participă.

Judecarea cererilor privind măsurile preventive nu poate începe până la momentul la care avocatului nu i se asigură timpul necesar pregătirii apărării și numai după ce judecătorul se asigură că acesta a avut suficient timp pentru parcurgerea întregului material al dosarului de urmărire penală, dar nu mai puțin de 4 ore. Încălcarea acestui drept atrage nulitatea absolută a încheierii de dispunere a măsurii preventive.”

Textul încalcă art. 1 alin.5 din Constituție în componenta referitoare la prezizibilitate, claritate și precizie.

Legea nr. 24/2000 prevede, în acest sens, o serie de reguli, respectiv textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure sau echivoce. Actele normative trebuie redactate într-un limbaj și stil juridic specific normativ, concis, sobru, clar și precis, care să excludă orice echivoc.

Termenele stabilite de art. 10 alin. 2 și art. 94 alin. 7 C.pr.pen. sunt în contradicție, fapt ce afectează ambele textele legale prin prisma dispozițiilor art. 1 alin. 5 din Constituție.

De asemenea, cu privire la sancțiunea nulității absolute prevăzută de art. 94 alin. 7 C.pr.pen. apreciem că vine în contradicție cu dispozițiile art. 281 C.pr.pen., cu privire la care legiuitorul a omis intervenția legislativă.

Încălcarea unor anumite dispoziții legale nu trebuie să atragă, *per se*, sancțiunile cele mai dure, nu mai înainte de a se verifica, în mod individualizat și prin raportare la circumstanțele cauzei, dacă încălcarea este gravă și justifică această sancțiune. În acest scop au fost reglementate nulitățile relative, condiționate de existența unor vătămări și care nu pot fi înlăturate altfel decât prin desființarea actului viciat.

7. La articolul 10, după alineatul (4) se introduce un nou alineat, alin. (4¹), cu următorul cuprins:

„(4¹) Exercițarea dreptului de a nu da nicio declarație nu poate fi utilizată împotriva suspectului sau inculpatului în nicio fază a procesului penal, neputând constitui o circumstanță personală care să întemeieze convingerea organelor judiciare că persoana este vinovată de săvârșirea infracțiunii pentru care este cercetată și nu poate fi utilizată la coroborarea probelor.”

Textul încalcă art.1 alin.5 din Constituție în componentele sale privind calitatea legii, respectiv necoroborarea dispozițiilor procesual penale cu dispozițiile de drept substanțial și folosirea unor termeni lipsiți de rigoare juridică.

Rigorile legiferării își găsesc expresia în normele de tehnică legislativă, care trebuie respectate de legiuitorul român la elaborarea oricărui act normativ. Legea nr.24/2000 prevede, în acest sens, o serie de reguli, respectiv „textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure sau echivoce. În cadrul soluțiilor legislative preconizate trebuie să se realizeze o configurare explicită a conceptelor și noțiunilor folosite în noua reglementare, care au un alt înțeles decât cel comun, pentru a se asigura astfel înțelegerea lor corectă și a se evita interpretările greșite. Actele normative trebuie redactate într-un limbaj și stil juridic specific normativ, concis, sobru, clar și precis, care să excludă orice echivoc.

În concret, prin folosirea sintagmei „**în nicio faza a procesului penal**”, legiuitorului îi scapă înțelesul și importanța, atât a fazei de executare din cadrul procesului penal, precum și a consecințelor nefavorabile care vor fi atrase asupra inculpatului prin acest text normativ și a fazei de judecată însăși, când norme de drept substanțial sunt reglementate și condiționate de declarația inculpatului. Astfel, în cadrul individualizării judiciare a executării pedepsei, sub forma suspendării sub supraveghere, sau în cazul amânării aplicării pedepsei, declarația inculpatului în sensul de a fi de acord cu prestarea unei munci în folosul comunității este o condiție imperativă pentru aplicarea lor, potrivit art.83 alin.1 lit.c) C.pen. și art.91 alin.1 lit.c) C.pen. În consecință, „tăcerea inculpatului” va conduce, prin efectul legii substanțiale, în considerarea unei protecții procesuale, la înrăutățirea situației juridice a acestuia, magistratul neavând la îndemână nicio alternativă, singura fiind condamnarea cu executarea pedepsei în regim de detenție, evident când soluția s-a pronunțat în acest sens.

De asemenea, textul de lege este neclar și lipsit de rigoare juridică și în cazul în care legiuitorul omite faza de executare a procesului penal, faza care se activează după pronunțarea unei soluții, când persoana cercetată nu mai are calitatea de suspect sau de inculpat, ci calitatea de persoană condamnată. În acest ultim caz, legea procesual penală îi pune la dispoziție o serie de reglementări specifice fazei de executare, declarațiile persoanei condamnate sau invocarea dreptului la tăcere, nemaireprezentând garanții procesuale în contextul art.6 CEDO privind dreptul la un

proces echitabil, având în vedere ca prezumția de nevinovăție a fost răsturnată printr-o soluție de condamnare definitivă. În acest context, textul este neclar și lasă loc echivocului privind consecințele exercitării unui drept procesual, în faza de executare.

8. La articolul 10, alineatul (5) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(5) Organele judiciare au obligația de a asigura exercitarea deplină și efectivă a dreptului la apărare de către părți și subiecții procesuali principali în tot cursul procesului penal, cu respectarea principiului egalității de arme.”

Această dispoziție nou introdusă încalcă și prevederile art.1 alin.(5) din Constituție.

Sintagma „respectarea principiului egalității de arme”, în contextul în care articolul 10 C.pr.pen. reglementează dreptul la apărare, iar egalitatea de arme este o componentă a dreptului la un proces echitabil, iar nu a dreptului la apărare, **nu este previzibilă, nefiind clar și precis care este obiectul reglementării**. Nu este clar dacă referirea la respectarea principiului egalității de arme reprezintă o limitare a dreptului la apărare sau o prevedere complementară (în acest caz însă ar fi trebuit să se regăsească în conținutul art. 8 care reglementează caracterul echitabil al procesului penal și nu al art. 10).

Formularea cu o suficientă precizie a actului normativ permite persoanelor interesate să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, este dificil să se adopte legi redactate cu o precizie absolută, dar și cu o anumită suplețe, însă caracterul mult prea general și, uneori, chiar eliptic nu trebuie să afecteze previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 25 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza *Wingrove împotriva Regatului Unit*, par.40, Hotărârea din 4 mai 2000, pronunțată în Cauza *Rotaru împotriva României*, par.55, sau Hotărârea din 9 noiembrie 2006, pronunțată în Cauza *Leempoel & S.A. ED. Cine Revue împotriva Belgiei*, par.59).

9. La articolul 10, după alineatul (5) se introduce un nou alineat, alin. (5¹), cu următorul cuprins:

„(5¹) Încălcarea drepturilor prevăzute la acest articol se sancționează cu nulitatea absolută a actelor efectuate cu nesocotirea acestora.”

Textul încalcă art.1 alin.5 din Constituție în componentele sale privind calitatea legii - previzibilitate, claritate și precizie, dar și art.131 alin.1 din Constituție.

Chiar dacă legiuitorul ar considera că încălcarea dreptului la apărare, în toate cazurile și independent de orice element extrinsec și intrinsec, este de o asemenea importanță încât se justifică intervenția sancțiunii celei mai grave, locul reglementării este total eronat.

Principiile sunt reguli generale pe care se întemeiază dezvoltarea unor anumite reguli de conduită și se aplică, în subsidiar, și ca un complement în cazul în care nu este identificată o normă de conduită procesuală anume. Sancționarea încălcării unui principiu are aptitudinea de a face loc unor interpretări multiple după cum și norma este edictată, respectiv ca o normă generală. Or, sancțiunea cea mai gravă trebuie raportată la o normă de conduită procesuală care să îndeplinească criteriile de claritate, precizie, previzibilitate și care nu lasă loc echivocului.

Reglementarea unor cazuri de nulitate absolută a căror consecință sunt considerate, potrivit legislației în vigoare, ca făcând parte din categoria celor mai grave, în cadrul și potrivit conținutului unui principiu procesual, este contrară principiului constituțional care asigură garanții, în egală măsură, tuturor părților implicate în procesul penal. Echitatea procedurii în ansamblu este evaluată atât de CEDO, cât și de organele judiciare naționale în cadrul unui proces penal, pe de o parte, prin raportare la echilibrul ce trebuie menținut între interesele personale ale suspectului/înculpatului și interesul general, al statului, de a trage la răspundere penală persoanele care se fac vinovate de săvârșirea unei infracțiuni și, pe de altă parte și în același timp în mod determinant, prin raportare la modalitatea concretă în care persoana acuzată, inculpatul, a avut ocazia efectivă și adecvată pentru a-și exercita drepturile, limita minimă fiind reprezentată de vicierea procedurii determinată de atingerea adusă dreptului convențional și fundamental, în chiar însăși substanța sa.

Cadrul procesual conferit părților interesate trebuie să asigure un minim de standard pentru exercitarea drepturilor procesuale și nu un impediment insurmontabil în desfășurarea procedurilor penale, în scopul pentru care au fost create: aflarea adevărului.

În acest context, încălcarea unor anumite dispoziții legale nu trebuie să atragă, *per se*, sancțiuni cele mai dure, nu mai înainte de a se verifica, în mod individualizat și prin raportare la circumstanțele cauzei, dacă încălcarea este gravă și justifică sancționarea. În acest scop au fost reglementate nulitățile relative, condiționate de existența unor vătămări și care nu pot fi înlăturate altfel decât prin desființarea unui act procedural, procesual viciat. Sancțiunea cea mai puternică trebuie reglementată în asigurarea procedurii penale echitabile pentru toate părțile implicate și astfel încât Ministerul Public să își îndeplinească rolul constituțional constând în apărarea ordinii de drept și a drepturilor și libertăților tuturor cetățenilor, inculpați, părți civile, persoane vătămate, deopotrivă.

11. Articolul 15 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Condițiile de punere în mișcare sau de exercitare a acțiunii penale

Art. 15. – Acțiunea penală se pune în mișcare și se exercită când există probe din care rezultă indicii temeinice că o persoană a săvârșit o infracțiune și nu există cazuri care împiedică punerea în mișcare sau exercitarea acesteia.”

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art.1, alin.(5) din Constituție.

Sintagma „*indicii temeinice*” nu este definită în niciun act normaliv în vigoare nu este previzibilă, nefiind clar și precis care este obiectul reglementării. În cuprinsul legii de modificare a CPP sunt propuse cel puțin două înțelesuri distincte ale noțiunii de indicii temeinice. Cea corespunzătoare prezentului punct, care ar fi susceptibilă să aibă înțelesul de presupunere/suspiciune sau cea corespunzătoare, spre exemplu punctului 80 din prezenta lege (La articolul 147 alineatul (1), litera a) se modifică și va avea următorul cuprins: „a) *există probe sau indicii temeinice cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni;*”), unde înțelesul este acela de date/informații de o forță probatorie inferioară probei (*element de fapt care servește la constatarea existenței sau inexistenței unei infracțiuni, la identificarea persoanei care a săvârșit-o și la cunoașterea împrejurărilor necesare pentru justa soluționare a cauzei și care contribuie la aflarea adevărului în procesul penal.*)

În codul de procedură penală anterior la art 68¹ se prevedea că „*sunt indicii temeinice atunci când din datele existente în cauză rezultă presupunerea rezonabilă ca persoana față de care se efectuează acte premergătoare sau acte de urmărire penală a săvârșit fapta*”. Indiciile temeinice erau datele apte să genereze o presupunere rezonabilă. Această dispoziție este abrogată, astfel că nu ne putem raporta la ea pentru a defini noțiunea nou introdusă în actualul cod de procedură penală, chiar dacă gramatical este identică.

Formularea cu o suficientă precizie a actului normativ permite persoanelor interesate să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, este dificil să se adopte legi redactate cu o precizie absolută, dar și cu o anume suplețe, însă caracterul mult prea general și, uneori, chiar eliptic nu trebuie să afecteze previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 25 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza *Winckel* împotriva Regatului Unit, par.40, Hotărârea din 4 mai 2000, pronunțată în Cauza *Rotaru* împotriva României, par.55, sau Hotărârea din 9 noiembrie 2006 pronunțată în Cauza *Leempoel & S.A. ED. Cine Revue* împotriva Belgiei par.59).

În același sens, prin Decizia nr.588 din 21 septembrie 2017 (publicată în Monitorul Oficial nr.835 din 20.10.2017) Curtea Constituțională a statuat: ”24. Referitor la critica autotei excepției de neconstituționalitate privind lipsa de previzibilitate a textului de lege criticat, Curtea reține că, potrivit jurisprudenței sale referitoare la art.1 alin.(5) din Constituție, una dintre cerințele principiului respectării legilor vizează calitatea actelor normative (Decizia nr.1 din 10 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.123 din 19 februarie 2014, paragraful 225). În acest sens, Curtea a constatat că, de principiu, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de clar și precis pentru a putea fi aplicat; astfel, formularea cu o precizie suficientă a actului normativ permite persoanelor

interesate — care pot apela, la nevoie, la sfatul unui specialist — să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, poate să fie dificil să se redacteze legi de o precizie totală și o anumită suplețe poate chiar să se dovedească de dorit, suplețe care nu afectează însă previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr.903 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.584 din 17 august 2010, Decizia Curții Constituționale nr.743 din 2 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.579 din 16 august 2011, Decizia nr.1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.53 din 23 ianuarie 2012, sau Decizia nr.447 din 29 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.674 din 1 noiembrie 2013)."

14. La articolul 21, alineatul (1) se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 21. – (1) Introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente poate avea loc, la cererea părții îndreptățite potrivit legii civile, până la începerea cercetării judecătorești.”

Textul încalcă art. 21 alin. (1) și (3) din Constituție referitoare la accesul liber la justiție și dreptul părților la un proces echitabil, art. 24 alin. (1) din Constituție privind dreptul la apărare.

Având în vedere considerentele expuse de CCR în Decizia nr.257/2017 și adaptându-le la viziunea prezentei legi, în cuprinsul căreia este înlocuită faza de cameră preliminară cu etapa verificărilor prealabile la judecata în primă instanță (art. 370 ind. 1- 370 ind. 5), se constată că posibilitatea persoanei vătămate, care s-a constituit parte civilă, de a solicita introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente "până la începerea cercetării judecătorești", este de natură a aduce atingere dreptului de acces liber la justiție al părții responsabile civilmente, consacrat de art. 21 din Legea fundamentală.

Potrivit art. 21 alin. (1) din Constituție, "orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime", alin. (2) al aceluiași articol stabilind că "nicio lege nu poate îngreuna exercitarea acestui drept". Conform jurisprudenței instanței de control constituțional, în reglementarea exercitării acestui drept fundamental, legiuitorul are posibilitatea să impună anumite condiții de formă, ținând de natura și de exigențele administrării justiției, fără însă ca aceste condiționări să aducă atingere substanței dreptului sau să îl lipsească de efectivitate.

Or, condiționarea dreptului de acces liber la justiție al părții responsabile civilmente de introducerea acesteia în procesul penal "până la începerea cercetării judecătorești" are drept consecință lipsirea de efectivitate a dreptului acestei părți. Cu alte cuvinte, protecția oferită dreptului de acces la justiție al persoanei vătămate care s-a constituit parte civilă și care poate solicita introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente "până la începerea cercetării judecătorești" determină limitarea dreptului de acces liber la justiție al părții responsabile civilmente, în aceste condiții fiind

necesar ca legiuitorul să facă apel la mijloace adecvate pentru ca această limitare să fie proporțională cu scopul urmărit, întrucât absolutizarea unuia dintre cele două drepturi - în condițiile în care sfera de manifestare a acestora este concomitentă - ar putea duce la afectarea substanței celui alt drept.

Totodată, cât privește dreptul la apărare, consacrat în art. 24 din Legea fundamentală, acesta conferă oricărei părți implicate într-un proces, potrivit intereselor sale și indiferent de natura procesului, posibilitatea de a utiliza toate mijloacele prevăzute de lege pentru a invoca în apărarea sa fapte sau împrejurări.

Acest drept presupune participarea la ședințele de judecată, folosirea mijloacelor de probă, invocarea excepțiilor prevăzute de legea procesual penală, exercitarea oricăror altor drepturi procesual penale și posibilitatea de a beneficia de serviciile unui apărător.

De asemenea, se observă că manifestarea de voință a persoanei vătămate care s-a constituit parte civilă de a solicita introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente "până la începerea cercetării judecătorești", în orice fază procesuală, inclusiv după etapa verificărilor prealabile, este de natură a aduce atingere dreptului fundamental la apărare al părții responsabile civilmente.

Reglementarea momentului procesual până la care poate fi introdusă în cauză partea responsabilă civilmente este **contrară Deciziei CCR nr. 257/2017** deoarece nu i se asigură drepturi depline în procedura *verificărilor prealabile la judecata în primă instanță* (Capitolul I ind. 1 introdus după capitolul I din titlul III – „Judecata”).

Legiuitorul, prin modificările aduse etapei judecătii, nu a revenit la vechea reglementare, când orice aspect de verificare a competenței și a legalității sesizării instanței, verificare a legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală se realizau în faza ulterioară începerii cercetării judecătorești deoarece etapa camerei preliminare a fost mutată în faza de judecată, dar înainte de începerea cercetării judecătorești.

Chiar dacă legiuitorul a prevăzut la art. 370 ind. 5 C.pr.pen. că „Dacă pe parcursul judecării cauzei se constată că actele sau probele efectuate sau administrate în cursul cercetării penale sunt lovite de nulitate, acestea sunt eliminate din cauză, indiferent de soluția pronunțată în cursul verificării prealabile.”, în continuare părții responsabile civilmente nu i se asigură dreptul de a formula în scris cereri și excepții cu privire la legalitatea sesizării instanței și, față de dispozițiile art. 282 alin. 1, alin. 1 ind. 1 C.pr.pen. și decizia CCR nr. 802 din 5 decembrie 2017 (par. 29), nulitățile relative ale actelor și mijloacelor de probă, precum și nulitățile absolute prevăzute de art. 281 alin. 1 e), lit. f) C.pr.pen., atunci când încălcările normelor procesual penale au intervenit în faza de urmărire penală sau în procedura prevăzută de art. 370 ind. 1 – 370 ind. 4 C.pr.pen..

25. Articolul 47 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Excepțiile de incompetență

Art. 47. – (1) Excepția de incompetență materială și cea de incompetență după calitatea persoanei pot fi ridicate în tot cursul procesului penal, până la pronunțarea unei hotărâri definitive.

(2) Excepția de necompetență teritorială poate fi invocată până la începerea cercetării judecătorești.

(3) Excepțiile de necompetență pot fi invocate din oficiu, de către procuror, de către persoana vătămată sau de către părți."

Textul încalcă art.11 alin.1 Constituție și art.21 alin.3 Constituție.

Deși legiuitorul inițial a considerat că numai necompetența materială și după calitatea persoanei a instanței inferioare celei competente este de natură a leza drepturile procesuale ale inculpatului, în chiar însăși esența lor, și astfel se justifică și momentul procesual până la care poate fi reclamată încălcarea, dar și sancțiunea care intervine, nulitatea absolută, legiuitorul, cu încălcarea dreptului la un proces echitabil pentru toate părțile implicate, în componenta referitoare la termenul rezonabil, fără explicație și fără legătură cu dreptul apărut, extinde inexplicabil sfera și sancțiunea, apreciind fără studiu și prezumând în mod absolut că o instanță superioară sau un organ de urmărire penală superior celui competent să soluționeze cauza, ar fi „necompetent” profesional să participe la dezlegarea ei.

Altfel spus, nu mai este luată în considerare experiența profesională a magistraților care funcționează la instanțe sau parchete superioare și nu mai are relevanță acest aspect, legiuitorul prezumând absolut o lipsă de pregătire profesională demnă de a fi sancționată la modul cel mai dur, prin desființarea tuturor actelor procedurale și procesuale efectuate în acea cauză. Regulile referitoare la competență trebuie privite coroborat cu sancțiunea care intervine, cu momentul procesual în care poate fi invocat și cu consecința care decurge, potrivit art.281 C.pr.pen., astfel cum este propus spre modificare. Astfel, o necompetența materială sau după calitatea persoanei a unui parchet ierarhic superior celui competent potrivit legii, poate fi invocată în orice stare a procesului, deci chiar și în calea de atac a judecării, consecință firească fiind desființarea întregii urmărimi penale și reluarea procesului penal cu faza de urmărire penală. În acest mod se tergiversează soluționarea cauzei penale, cu încălcarea disp.art.6 din Convenție în componenta referitoare la termenul rezonabil și art.21 alin.3 din Constituție. Evident, legiuitorul dispune de competența exclusivă în legiferare, însă abordările legislative trebuie să fie în concordanță cu standardele CEDO și cu principiile constituționale. De altfel, privitor la necompetența parchetelor, în cuprinsul Deciziei nr. 302/2017, Curtea Constituțională a precizat în paragraful 48 că nu poate fi de acceptat ca un parchet **ierarhic inferior** să efectueze sau să supravegheze urmărirea penală în cauze care, potrivit legii, sunt date în competența unui parchet ierarhic superior, confirmând astfel că numai necompetența organelor judiciare inferioare celor competente potrivit legii, poate constitui motiv de nulitate absolută.

29. La articolul 61, alineatul (1) se modifică și va avea următorul cuprins:

Art. 61. – (1) Ori de câte ori există probe sau indicii temeinice cu privire la săvârșirea unei infracțiuni, sunt obligate să întocmească un proces-verbal despre împrejurările constatate."

Textul încalcă art.1 alin.5 in componenta referitoare la claritatea legii si art.21 alin.3 din Constituție referitor la procesul echitabil.

Echitatea procedurii, privita in ansamblul sau, este raportata in primul rând la desfășurarea procesului penal potrivit principiului legalității, in condițiile legii organice care reglementează regulile de drept procesual. Prin modificarea adusa, legiuitorul acorda o competenta unui alt organ decât cel judiciar potrivit art.103 C.pr.pen., sa identifice probe si sa dea valoarea probatorie, respectiv organelor de constatare care nu au acest atribut. Organele de constatare nu sunt organe judiciare, dimpotrivă, agentul constatatator având chiar aptitudinea de a fi audiat in calitate de martor. Legiuitorul se arata inconsecvent cu privire la rolul organului de constatare si la competenta sa. Acesta, din datele pe care le percepe in mod nemijlocit, își poate forma o suspiciune rezonabilă, apreciere raportată la un spectator obiectiv si imparțial, mai mult decât atât chiar specializat potrivit art.61 lit.a)-c) C.pr.pen. Proba poate fi obținută, in mod legal, printr-un procedeu probatoriu, materializat in mijloc de proba. Or, legiuitorul a înțeles ca organul de constatare sa aibă competenta numai in a efectua o percheziție corporala sau ale vehiculelor (procedeu probatoriu), de a-l prinde pe făptuitor si de a-l prezenta de îndată organelor de urmărire penala. Prin întreaga reglementare, interpretata sistematic si istoric, a disp.art.61 C.pr.pen., competenta organului de constatare nu poate fi extinsa peste limita prevăzută in cadrul acestor dispoziții sau, prin conferirea unor noi competente, altele decât cele care sunt deja reglementate, in vederea realizării scopului propus prin modificarea adusa disp.art.61 alin.1 C.pr.pen. În lipsa modificării acestor competente, organul de constatare nu va avea posibilitatea sa constate infracțiuni.

30. La articolul 64, alineatele (4) și (5) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„(4) Judecătorul de drepturi și libertăți nu poate participa, în aceeași cauză, la judecata în fond sau în căile de atac.
(5) Judecătorul care a participat la soluționarea plângerii împotriva soluțiilor de urmărire sau netrimitere în judecată sau care a soluționat cererea de confirmare a renunțării la urmărire penala ori cererea de confiscare sau de desființare a unui înscris nu poate participa, în aceeași cauză, la judecata în fond sau în căile de atac.”

Textul încalcă art.1 alin.5 din Constituție in componenta referitoare la calitatea legii.

Legiuitorul nu este consecvent cu privire la competenta judecătorului raportat la dispozițiile art.549 ind.1 C.pr.pen. cu referire la art.318 si art.327 alin.1 lit.b) C.pr.pen. Procedura speciala prevăzută de art.549 ind.1 C.pr.pen. are ca situație premisa definitivarea procesului penal in faza de urmărire penala prin adoptarea unei soluții de clasare sau, după caz, de renunțare la urmărirea penala. Fiind îndeplinite toate condițiile legale pentru a fi dispuse soluțiile de mai sus, o judecata in fond nu mai este

posibila astfel încât judecătorul care s-a pronunțat anterior cu privire la confiscare sau desființarea unui înscris să aibă posibilitatea practică de a mai fi investit ulterior cu soluționarea pe fond a aceleiași cauze penale. Reglementarea nu este coroborată cu dispozițiile art.549 ind.1 C.pr.pen. chiar cum au fost propuse spre modificare și, în consecință, nu sunt îndeplinite criteriile de calitate a legii, în componentele referitoare la claritate și previzibilitate.

39. Articolul 77 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Suspectul

Art. 77. – Persoana cu privire la care, din probele sau indiciile temeinice existente în cauză, rezultă că a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală se numește suspect.”

Textul încalcă art.1 alin.5 Constituție în componenta referitoare la calitatea legii și art.21 alin.1 Constituție referitor la accesul liber la justiție.

Modalitatea în care a ales legiuitorul să modifice conținutul dispozițiilor art.77 C.pr.pen. care definesc, cu caracter de principiu, calitatea de suspect, nu se coroborează cu dispozițiile art.305 C.pr.pen. în forma propusă spre modificare. Astfel, deși legiuitorul optează pentru creșterea standardului de proba în privința dobândirii calității de suspect, cu înlăturarea nejustificată a aprecierii organului de urmărire penală cu privire la formarea convingerii în sensul existenței unei bănuieli rezonabile, în cuprinsul dispozițiilor art.305 C.pr.pen. nu sunt indicate cum vor fi apreciate, calificate, audierile persoanelor indicate în plângere sau denunț. Trimiterea la art.107-109 C.pr.pen. referitoare la modul în care se va realiza audierea persoanei indicate în plângerea penală și drepturile acestuia, nu este suficientă dacă această declarație nu va fi calificată ca un mijloc de proba în înțelesul dat de art.97 C.pr.pen., din care va decurge proba ca element de fapt necesară continuării urmăririi penale față de o persoană anume astfel cum se cere prin art.77 C.pr.pen..

Procedând în acest mod, pe de o parte, legiuitorul nu realizează o analiză coroborată a textelor de lege și creează o interpretare lacunară și imprevizibilă și, pe de altă parte, împiedică efectiv dreptul la acces la instanță a persoanei vătămate, prin modalitatea imprecisă în care se va desfășura procesul penal.

40. La articolul 81 alineatul (1), literele d) și g²) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„d) dreptul de a fi informată, într-un termen de până la 1/2 din pedeapsa minimă stabilită pentru infracțiunea cercetată, cu privire la stadiul urmăririi penale, la adresa de pe teritoriul României, adresa de poștă electronică sau mesagerie electronică, comunicate de partea vătămată prin sesizarea adresată organului de urmărire penală;

g) dreptul de a i se comunica traducerea într-o limbă pe care o înțelege a oricărei soluții de netrimitere în judecată, atunci când nu înțelege limba română, iar în cazul

persoanelor care aparțin unei minorități naționale comunicarea se realizează în limba maternă.”

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art.11 alin.5, art.16 alin.(1) și art. 128 din Constituție.

Prima dintre condițiile ce asigură aplicabilitatea dreptului o constituie suficiența sa definire, care vizează asigurarea rigorii atât în planul conceptualizării dreptului, a noțiunilor juridice, cât și în planul redactării actelor normative.

În primul rând, este neclară sintagma „pedeapsa minimă stabilită pentru infracțiunea cercetată”. Cel mai probabil, legiuitorul a avut în vedere pedeapsa minimă prevăzută de lege. De asemenea, termenul de „până la 1/2” este un termen incert.

Referitor la utilizarea noțiunii de „parte vătămată”, aceasta este în contradicție cu dispozițiile art. 79 C.pr.pen., în prezent, subiect procesual principal fiind persoana vătămată, actualul Cod de procedură penală renunțând la noțiunea de „parte vătămată”.

Legea care modifică și completează un act normativ caracterizat printr-o tehnică legislativă inadecvată, nu întrunește exigențele de claritate, precizie și previzibilitate și este, astfel, incompatibilă cu principiul fundamental privind respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor (Curtea Constituțională, Decizia nr. 3 din 15 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 71 din 29 ianuarie 2014).

Curtea Constituțională a reținut în renumărate rânduri referitor la admisibilitatea unei critici de neconstituționalitate formulate din perspectiva unor prevederi ale Legii nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, că acestea pot fi avute în vedere în exercitarea controlului de constituționalitate, prin raportare la dispozițiile art. 11 alin. (5) din Constituție.

Criteriul apartenenței la o minoritate națională care va duce automat la emiterea comunicării în limba „maternă” fără a lua în considerare cunoașterea sau nu a limbii „materne” de către adresanți va produce discriminări între cetățenii români după criteriul etnic.

Discriminarea reprezintă acțiunea prin care unele persoane sunt tratate diferit sau lipsite de anumite drepturi în mod nejustificat (orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de vârstă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice).

În cadrul sistemului Convenției Europene a Drepturilor Omului, discriminarea este sancționată exclusiv în legătură cu exercițiul drepturilor și libertăților recunoscute în Convenție. Aceasta înseamnă că dacă o faptă de discriminare intervine în legătură cu un alt drept care nu este garantat prin Convenție și protocoalele sale adiționale, atunci Curtea nu va sancționa respectivul comportament (CEDO, X. c. Germaniei, 1970). Art. 14 plasează asupra statelor o obligație care nu este o simplă

obligatie negativă. Este posibil ca măsurile aplicate de stat în diferite părți ale teritoriului sau cu privire la anumite categorii ale populației să fie în conformitate cu prevederile articolului din Convenție care reglementează respectivul drept, dar diferențierea creată duce la concluzia existenței unei încălcări a Convenției dacă respectivele măsuri sunt analizate din perspectiva art. 14 (CEDO, *Affaire linguistique belge c. Belgiei*, hotărârea din 23 iunie 1968, par. 9).

Ca natură juridică, dreptul prevăzut de art. 14 din Convenție este un drept subiectiv substanțial fără o existență independentă, totuși, acesta poate apărea ca autonom, fiind posibil ca, într-o situație dată, să fie încălcat fără a se constata și o încălcare a dreptului în legătură cu care a fost invocat (CEDO, Marea Cameră, *Sommerfeld c. Germaniei*, hotărârea din 8 iulie 2003).

Art. 14 se referă la următoarele criterii concrete de discriminare: sexul, rasa, culoarea, limba, religia, opinia politică sau alt tip de opinie, originea națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, averea, nașterea sau alt statut.

Enumerarea nu este limitativă, ci una indicativă, discriminarea putând avea loc și în temeiul altui criteriu. Spre exemplu, orientarea sexuală (CEDO, *Salguiero da Silva Moutao c. Portugaliei*, hotărârea din 21 decembrie 1999), domiciliul părinților (CEDO, *Affaire linguistique belge c. Belgiei*, hotărârea din 23 iunie 1968), calitatea de copil născut în cadrul unei căsătorii sau în afara căsătoriei (CEDO, *Marckx v. Belgiei*, hotărârea din 13 iunie 1979).

Nediscriminarea prevăzută în art. 14 acoperă atât *discriminarea directă* (persoanele aflate în situații analoage trebuie tratate în mod egal), cât și *discriminarea indirectă* (persoanele aflate în situații semnificativ diferite trebuie tratate diferit). Curtea a considerat că avem de a face cu o încălcare a dreptului de a nu fi discriminat în exercitarea drepturilor garantate în Convenție, prevăzut în art. 14, atunci când statele tratează diferit persoanele aflate în situații analoage, în condițiile în care nu există nici o justificare obiectivă și rezonabilă. Însă, Curtea consideră că aceasta nu este singura fațetă a interzicerii discriminării în articolul 14. Dreptul de a nu fi discriminat în exercitarea drepturilor garantate în Convenție este violat de asemenea când Statele, fără o justificare obiectivă și rezonabilă eșuează să trateze diferit persoanele care se află în situații semnificativ diferite (CEDO, *Thlimmenos c. Greciei*, hotărârea din 6 aprilie 2000).

Pentru a exista discriminare, situațiile în discuție trebuie să fie comparabile. Diferența de tratament devine discriminare, în sensul art. 14 din Convenție, numai atunci când autoritățile statale introduc distincții între situații analoage și comparabile, fără ca acestea să se întemeieze pe o justificare rezonabilă și obiectivă. Așadar, există o încălcare a principiului egalității și al nediscriminării dacă se dovedește existența unui tratament diferențiat aplicat, unor situații egale, fără a exista o justificare obiectivă și rezonabilă sau dacă nu există o proporționalitate între scopul urmărit și mijloacele folosite pentru atingerea acestui scop.

Art. 128 din Constituție prevede că „(1) Procedura judiciară se desfășoară în limba română. (2) Cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul să se exprime în limba maternă în fața instanțelor de judecată, în condițiile legii organice.” Efectuarea unor proceduri într-o altă limbă decât cea oficială încalcă dispozițiile alin. 2 al art. 128 din Constituție.

41. La articolul 83, după litera b) se introduce o nouă literă, lit. b¹), cu următorul cuprins:

„b¹) dreptul de a fi încunoștințat de data și ora efectuării actului de urmărire penală ori a audierii realizate de judecătorul de drepturi și libertăți. Încunoștințarea se face prin notificare telefonică, fax, e-mail sau prin alte asemenea mijloace, încheindu-se în acest sens un proces-verbal. Absența sa nu împiedică efectuarea actului.”

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art. 148 alin.(2), art. 124 alin.(2) și art. 21 alin (3) din Constituție.

Art. 148 alin.(2) din Constituție prevede: „ca urmare a aderării, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum și celelalte reglementări comunitare cu caracter obligatoriu, au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare”.

Modificările propuse la art. 83 încalcă Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului.

”(53) Riscul de victimizare secundară și repetată sau de intimidare și răzbunare din partea autorului infracțiunii ori ca urmare a participării în procedurile penale ar trebui să fie limitat prin derularea procedurilor într-un mod coordonat și respectuos, care permite victimelor să aibă încredere în autorități. Interacțiunea cu autoritățile competente ar trebui să fie cât mai simplă, limitându-se în același timp numărul interacțiunilor inutile dintre acestea și victimă, de exemplu prin înregistrarea pe suport video a audierilor și prin permiterea utilizării acestora în fața instanței. Un număr cât mai mare de măsuri ar trebui puse la dispoziția practicienilor pentru a se preveni suferința victimelor în cursul procedurilor judiciare, în special ca urmare a contactului vizual cu autorul infracțiunii, cu membrii familiei sale, cu asociații săi sau cu persoanele din public. În acest scop, statele membre ar trebui să fie încurajate să introducă, în special în clădirile instanțelor judecătorești și în secțiile de poliție, măsuri fezabile și practice pentru a permite amenajarea unor facilități precum intrări și săli de așteptare separate pentru victime. În plus, statele membre ar trebui, în măsura posibilului, să planifice procedurile penale astfel încât să se evite contactele dintre victimă și membrii familiei acesteia, pe de o parte, și autorul infracțiunii, pe de altă parte, de pildă prin citarea victimei și a autorului infracțiunii la audieri în momente diferite.

(54) Protecția vieții private a victimei poate fi un mijloc important de a se evita victimizarea secundară și repetată, precum și intimidarea și răzbunarea, și poate fi obținută printr-o serie de măsuri, printre care nedivulgarea sau limitarea divulgării informațiilor cu privire la identitatea și adresa victimei. Această protecție este deosebit de importantă pentru victimele-copii, incluzând nedivulgarea numelui copilului. Cu toate acestea, ar putea exista cazuri în care, în mod excepțional, copilul poate beneficia din divulgarea sau chiar publicarea pe scară largă a informațiilor, de exemplu în cazul răpirii

unui copil. Măsurile de protecție a vieții private și a imaginii victimelor și membrilor familiilor acestora ar trebui întotdeauna să fie conforme cu dreptul la un proces echitabil și libertatea de exprimare, astfel cum este recunoscut la articolele 6 și 10 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

(55) Anumite victime sunt extrem de expuse în cursul procedurilor penale riscului de victimizare secundară și repetată sau de intimidare și răzbunare din partea autorului infracțiunii. Este posibil ca un astfel de risc să provină din caracteristicile personale ale victimei, tipul sau natura și gravitatea infracțiunii. Un astfel de risc poate fi identificat eficient numai prin evaluări individuale, realizate în cel mai scurt termen posibil. Respectivul evaluări ar trebui realizate pentru toate victimele, pentru a stabili dacă acestea sunt expuse riscului de victimizare secundară și repetată sau de intimidare și răzbunare și care sunt măsurile de protecție speciale necesare.

(56) Evaluările individuale ar trebui să țină seama de caracteristicile personale ale victimei, precum vârsta acesteia, genul și identitatea sau exprimarea de gen, etnia, rasa, religia, orientarea sexuală, sănătatea, prezența unei dizabilități, statutul victimei din punctul de vedere al reședinței, dificultățile de comunicare, relația cu autorul infracțiunii sau dependența de acesta, experiențele anterioare în materie infracțională. Acestea ar trebui să țină, de asemenea, seama de tipul sau natura și de circumstanțele infracțiunii, precum dacă este vorba de infracțiuni inspirate de ură, infracțiuni inspirate de prejudecăți sau infracțiuni savârșite pe motive de discriminare, violență sexuală, violență în cadrul relațiilor apropiate, infracțiuni în cazul cărora autorul se afla într-o poziție de control, dacă victimele își au reședința într-o zonă cu o rată mare a criminalității sau dominată de bande organizate sau dacă țara de origine a victimei nu este statul membru în care a fost comisă infracțiunea.

(57) Victimele traficului de persoane, ale terorismului, ale criminalității organizate, ale violenței în cadrul relațiilor apropiate, ale violenței sexuale sau exploatarei, ale violenței bazate pe gen, ale infracțiunilor inspirate de ură, victimele cu dizabilități și victimele-copii tind să facă obiectul unei rate ridicate a victimizării secundare și repetate sau a intimidării și răzbunării. Ar trebui acordată o atenție specială evaluării riscului de victimizare ulterioară la care sunt sau nu supuse victimele și ar trebui să existe o prezumție puternică că respectivele victime vor beneficia de măsuri de protecție speciale.

(58) Victimele care au fost identificate ca fiind vulnerabile la victimizarea secundară și repetată sau la intimidare și răzbunare ar trebui să beneficieze de măsuri adecvate de protecție în cursul procedurilor penale. Natura exactă a acestor măsuri ar trebui determinată prin evaluări individuale, luând în considerare dorința victimei. Amploarea unor astfel de măsuri ar trebui stabilită fără a aduce atingere drepturilor apărării și în conformitate cu normele privind marja de apreciere a instanțelor. Îngrijorările și teama victimelor în legătură cu procedurile ar trebui să fie un factor-cheie în stabilirea necesității aplicării unei anumite măsuri în ce le privește.

(59) Necesitățile operaționale imediate și constrângerile pot face imposibilă garantarea faptului că, de exemplu, același funcționar de poliție audiază constant victima; boala, maternitatea sau concediile parentale sunt exemple de astfel de constrângeri. În plus, incintele destinate în mod special pentru audierile victimelor pot să nu fie disponibile, de exemplu, din cauza renovărilor. În eventualitatea unor asemenea

constrângeri de ordin operațional sau practic, s-ar putea să nu fie posibilă aplicarea de la caz la caz a unei măsuri speciale preconizate ca urmare a unei evaluări individuale.”

Art. 21 alin.(3) din Constituție prevede următoarele: „*Părțile au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil*”.

Modificarea art. 83 din Codul de procedură penală care dă dreptul suspectului și inculpatului să asiste la audierile celorlalte persoane va îngreuna efectuarea urmăririi penale, având în vedere că în numeroase situații persoanele audiate vor fi intimidare de prezența autorului infracțiunii. Se instituie astfel un drept neiustitit, în favoarea infractorilor, de natură a dezechilibra caracterul echitabil al procesului, afectând totodată dreptul cetățenilor la un sistem de justiție funcțional.

Art. 124 alin.(2) din Constituție prevede că: „*Justiția este unică, imparțială și egală pentru toți*”. Instituirea unei norme exclusiv în favoarea infractorilor încalcă disp. art 124. Dreptul la apărare nu presupune dreptul de a obstrucționa buna desfășurare a procesului penal.

47. La articolul 92, alineatele (2) și (7) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„(2) (...) Suspectul sau inculpatul poate participa la efectuarea oricărui act de urmărire penală sau la orice audiere, la solicitarea acestuia (...) ”

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art.1 alin.(5), art. 79 alin. 1 art. 148 alin.(2), art. 124 alin.(2), art. 131 alin. 1, art. 20 și art. 21 alin (3) din Constituție precum și art.6 CEDO.

Este un paralelism în reglementare în raport de textul art 83 lit. b¹ din Codul de procedură penală. Consiliul Legislativ este organ consultativ de specialitate al Parlamentului, care avizează proiectele de acte normative în vederea sistematizării, unificării și coordonării întregii legislații. El ține evidența oficială a legislației României. La articolul 16, legea prevede că: ”(1) **În procesul de legiferare este interzisă instituirea aceluiași reglementări în mai multe articole sau alineate din același act normativ ori în două sau mai multe acte normative.** Pentru sublinierea unor conexiuni legislative se utilizează norma de trimitere. (2) În cazul existenței unor paralelisme acestea vor fi înlăturate fie prin abrogare, fie prin concentrarea materiei în reglementări unice. (3) Se supun procesului de concentrare în reglementări unice și reglementările din aceeași materie dispersate în legislația în vigoare. (4) Într-un act normativ emis pe baza și în executarea altui act normativ de nivel superior nu se utilizează reproducerea unor dispoziții din actul superior, fiind recomandabilă numai indicarea textelor de referință. În asemenea cazuri preluarea unor norme în actul inferior poate fi făcută numai pentru dezvoltarea ori detalierea soluțiilor din actul de bază.

Consiliul Legislativ nu a putut formula observații cu privire la privind respectarea normelor de tehnică legislativă față de modificările prezentului articol.

Formularea cu o suficientă precizie a actului normativ permite persoanelor interesate să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele

care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, este dificil să se adopte legi redactate cu o precizie absolută, dar și cu o anume suplețe, însă caracterul mult prea general și, uneori, chiar eliptic nu trebuie să afecteze previzibilitatea legii (a se vedea în acest sens, Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 25 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza *Wingrove împotriva Regatului Unit*, par.40 / Hotărârea din 4 mai 2000, pronunțată în Cauza *Rotaru împotriva României*, par.55, sau Hotărârea din 9 noiembrie 2006, pronunțată în Cauza *Leempoel & S.A. EP. Cine Revue împotriva Belgiei*, par.59).

Art. 148 alin.(2) din Constituție prevede: *„Ca urmare a aderării, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum și celelalte reglementări comunitare cu caracter obligatoriu, au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare”.*

Modificările propuse la art. 83 încalcă Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului.

”(53) Riscul de victimizare secundară și repetată sau de intimidare și răzbunare din partea autorului infracțiunii ori ca urmare a participării în procedurile penale ar trebui să fie limitat prin derularea procedurilor într-un mod coordonat și respectuos, care permite victimelor să aibă încredere în autorități. Interacțiunea cu autoritățile competente ar trebui să fie cât mai simplă, limitându-se în același timp numărul interacțiunilor inutile dintre acestea și victimă, de exemplu prin înregistrarea pe suport video a audierilor și prin permiterea utilizării acestora în fața instanței. Un număr cât mai mare de măsuri ar trebui puse la dispoziția practicienilor pentru a se preveni suferința victimelor în cursul procedurilor judiciare, în special ca urmare a contactului vizual cu autorul infracțiunii, cu membrii familiei sale, cu asociații săi sau cu persoanele din public. În acest scop, statele membre ar trebui să fie încurajate să introducă, în special în clădirile instanțelor judecătorești și în secțiile de poliție, măsuri fezabile și practice pentru a permite amenajarea unor facilități precum intrări și săli de așteptare separate pentru victime. În plus, statele membre ar trebui, în măsura posibilului, să planifice procedurile penale astfel încât să se evite contactele dintre victimă și membrii familiei acesteia, pe de o parte, și autorul infracțiunii, pe de altă parte, de pildă prin citarea victimei și a autorului infracțiunii la audieri în momente diferite.

(54) Protecția vieții private a victimei poate fi un mijloc important de a se evita victimizarea secundară și repetată, precum și intimidarea și răzbunarea, și poate fi obținută printr-o serie de măsuri, printre care nedivulgarea sau limitarea divulgării informațiilor cu privire la identitatea și adresa victimei. Această protecție este deosebit de importantă pentru victimele-copii, incluzând nedivulgarea numelui copilului. Cu toate acestea, ar putea exista cazuri în care, în mod excepțional, copilul poate beneficia din divulgarea sau chiar publicarea pe scară largă a informațiilor, de exemplu în cazul răpirii unui copil. Măsurile de protecție a vieții private și a imaginii victimelor și membrilor familiilor acestora ar trebui întotdeauna să fie conforme cu dreptul la un proces echitabil și libertatea de exprimare, astfel cum este recunoscut la articolele 6 și 10 din Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

(55) Anumite victime sunt extrem de expuse în cursul procedurilor penale riscului de victimizare secundară și repetată sau de intimidare și răzbunare din partea autorului infracțiunii. Este posibil ca un astfel de risc să provină din caracteristicile personale ale victimei, tipul sau natura și gravitatea infracțiunii. Un astfel de risc poate fi identificat eficient numai prin evaluări individuale, realizate în cel mai scurt termen posibil. Respectivul evaluări ar trebui realizate pentru toate victimele, pentru a stabili dacă acestea sunt expuse riscului de victimizare secundară și repetată sau de intimidare și răzbunare și care sunt măsurile de protecție speciale necesare.

(56) Evaluările individuale ar trebui să țină seama de caracteristicile personale ale victimei, precum vârsta acesteia, genul și identitatea sau exprimarea de gen, etnia, rasa, religia, orientarea sexuală, sănătatea, prezența unei dizabilități, statutul victimei din punctul de vedere al reședinței, dificultățile de comunicare, relația cu autorul infracțiunii sau dependența de acesta, experiențele anterioare în materie infracțională. Acestea ar trebui să țină, de asemenea, seama de tipul sau natura și de circumstanțele infracțiunii, precum dacă este vorba de infracțiuni inspirate de ură, infracțiuni inspirate de prejudecăți sau infracțiuni săvârșite pe motive de discriminare, violență sexuală, violență în cadrul relațiilor apropiate, infracțiuni în cazul cărora autorul se afla într-o poziție de control, dacă victimele își au reședința într-o zonă cu o rată mare a criminalității sau dominată de bande organizate sau dacă țara de origine a victimei nu este statul membru în care a fost comisă infracțiunea.

(57) Victimele traficului de persoane, ale terorismului, ale criminalității organizate, ale violenței în cadrul relațiilor apropiate, ale violenței sexuale sau exploatarei, ale violenței bazate pe gen, ale infracțiunilor inspirate de ură, victimele cu dizabilități și victimele-copii tind să facă obiectul unei rate ridicate a victimizării secundare și repetate sau a intimidării și răzbunării. Ar trebui acordată o atenție specială evaluării riscului de victimizare ulterioară la care sunt sau nu supuse victimele și ar trebui să existe o prezumție puternică că respectivele victime vor beneficia de măsuri de protecție speciale.

(58) Victimele care au fost identificate ca fiind vulnerabile la victimizarea secundară și repetată sau la intimidare și răzbunare ar trebui să beneficieze de măsuri adecvate de protecție în cursul procedurilor penale. Natura exactă a acestor măsuri ar trebui determinată prin evaluări individuale, luând în considerare dorința victimei. Amploarea unor astfel de măsuri ar trebui stabilită fără a aduce atingere drepturilor apărării și în conformitate cu normele privind marja de apreciere a instanțelor. Îngrijorările și teama victimelor în legătură cu procedurile ar trebui să fie un factor-cheie în stabilirea necesității aplicării unei anumite măsuri în ce le privește.

(59) Necesitățile operaționale imediate și constrângerile pot face imposibilă garantarea faptului că, de exemplu, același funcționar de poliție audiază constant victima; boala, maternitatea sau concediile parentale sunt exemple de astfel de constrângeri. În plus, incintele destinate în mod special pentru audierile victimelor pot să nu fie disponibile, de exemplu, din cauza renovărilor. În eventualitatea unor asemenea constrângeri de ordin operațional sau practic, s-ar putea să nu fie posibilă aplicarea de la caz la caz a unei măsuri speciale preconizate ca urmare a unei evaluări individuale."

Art. 21 alin.(3) din Constituție prevede: „*Părțile au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil*".

Modificarea art. 83 din Codul de procedură penală care dă dreptul suspectului și inculpatului să asiste la audierile celorlalte persoane va îngreuna efectuarea urmăririi penale, având în vedere că în numeroase situații persoanele audiate vor fi intimidată de prezența autorului infracțiunii. Se instituie astfel un drept nejustificat, în favoarea infractorilor, de natură a dezechilibra caracterul echitabil al procesului, afectând totodată dreptul cetățenilor la un sistem de justiție funcțional.

Echitabilitatea procedurii în ansamblu este evaluată atât de CEDO cât și de organele judiciare naționale în cadrul unui proces penal, pe de o parte, prin raportare la echilibrul ce trebuie menținut între interesele personale ale suspectului/inculpatului și interesul general, al statului, de a trage la răspundere penală persoanele care se fac vinovate de săvârșirea unei infracțiuni și pe de altă parte, și în același timp în mod determinant, prin raportare la modalitatea concretă în care persoana acuzată, inculpatul, a avut ocazia efectivă și adecvată pentru a-și exercita drepturile, limita minimă fiind reprezentată de vicierea procedurii determinată de atingerea adusă dreptului convențional și fundamental, în ciuda însăși substanței sale.

Cadrul procesual conferit părților interesate trebuie să asigure un minim de standard pentru exercitarea drepturilor procesuale și nu un impediment insurmontabil în desfășurarea procedurilor penale, în scopul pentru care au fost create: aflarea adevărului.

Art. 124 alin.(2) din Constituție prevede: „*Justiția este unică, imparțială și egală pentru toți*”. Instituirea unei norme exclusiv în favoarea infractorilor încalcă dispozițiile art 124. Dreptul la apărare nu presupune dreptul de a obstrucționa buna desfășurare a procesului penal.

Potrivit prevederilor art. 8 alin. 6 din Directiva (UE) 2016/343 „dreptul de a fi prezent la proces” nu este afectat în cazul statelor care prevăd desfășurarea în scris a procedurilor sau a anumitor faze ale acestora, cu condiția respectării dreptului la un proces echitabil.

Modificarea art. 83 și art. 92 alin. 2 din Codul de procedură penală va îngreuna efectuarea urmăririi penale, având în vedere că în numeroase situații martorii vor fi intimidați de prezența autorului infracțiunii, mai ales în situațiile în care se află în relație de subordonare față de acesta, cum se întâmplă în situația infracțiunilor de abuz în serviciu și corupție. În prezent, legea dă dreptul avocatului să asiste la aceste audieri, garanție absolut suficientă pentru dreptul la apărare al persoanei cercetate. De asemenea, în practica judiciară ar fi situații în care victima infracțiunilor ar putea fi intimidată de prezența autorului infracțiunii.

Jurisprudența CEDO este constantă în a aprecia că pentru stabilirea modalităților de aplicare ale art. 6 din Convenție trebuie să se țină cont de ansamblul procedurii interne, și nu doar prin raportare la una dintre fazele procesului. În dreptul intern inculpatul are posibilitatea combaterii celorlalte mijloace de probă cu ocazia dezbaterilor în faza de judecată.

Astfel, în jurisprudența CEDO s-a statuat că dreptul prevăzut de art. 6(3)(d) nu impune ca acuzatul să asiste la audierea martorilor în faza de urmărire penală, în acest sens fiind cauzele *Can c. Austria*, *Adolf c. Austria*, *Ferraro – Bravo c. Italia*, *Schertenlieb c. Elveția*. Dreptul acestuia de a solicita audierea unor martori în apărarea sa, respectiv

de a interoga martorii acuzării nu este absolut sau nelimitat nici măcar în faza de judecată, astfel cum Curtea EDO a statuat în cauza Gani c. Spania.

Modificările propuse la art. 83 și art. 92 alin. 2 încalcă Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului.

”(53) Riscul de victimizare secundară și repetată sau de intimidare și răzbunare din partea autorului infracțiunii ori ca urmare a participării în procedurile penale ar trebui să fie limitat prin derularea procedurilor într-un mod coordonat și respectuos, care permite victimelor să aibă încredere în autorități. Interacțiunea cu autoritățile competente ar trebui să fie cât mai simplă, limitându-se în același timp numărul interacțiunilor inutile dintre acestea și victimă, de exemplu prin înregistrarea pe suport video a audierilor și prin permiterea utilizării acestora în fața instanței. Un număr cât mai mare de măsuri ar trebui puse la dispoziția practicienilor pentru a se preveni suferința victimelor în cursul procedurilor judiciare, în special ca urmare a contactului vizual cu autorul infracțiunii, cu membrii familiei sale, cu asociații săi sau cu persoanele din public. În acest scop, statele membre ar trebui să fie încurajate să introducă, în special în clădirile instanțelor judecătorești și în secțiile de poliție, măsuri fezabile și practice pentru a permite amenajarea unor facilități precum intrări și săli de așteptare separate pentru victime. În plus, statele membre ar trebui, în măsura posibilului, să planifice procedurile penale astfel încât să se evite contactele dintre victimă și membrii familiei acesteia, pe de o parte, și autorul infracțiunii, pe de altă parte, de pildă prin citarea victimei și a autorului infracțiunii la audieri în momente diferite.

(54) Protecția vieții private a victimei poate fi un mijloc important de a se evita victimizarea secundară și repetată, precum și intimidarea și răzbunarea, și poate fi obținută printr-o serie de măsuri, printre care nedivulgarea sau limitarea divulgării informațiilor cu privire la identitatea și adresa victimei. Această protecție este deosebit de importantă pentru victimele-copii, incluzând nedivulgarea numelui copilului. Cu toate acestea, ar putea exista cazuri în care, în mod excepțional, copilul poate beneficia din divulgarea sau chiar publicarea pe scară largă a informațiilor, de exemplu în cazul răpirii unui copil. Măsurile de protecție a vieții private și a imaginii victimelor și membrilor familiilor acestora ar trebui întotdeauna să fie conforme cu dreptul la un proces echitabil și libertatea de exprimare, astfel cum este recunoscut la articolele 6 și 10 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

(55) Anumite victime sunt extrem de expuse în cursul procedurilor penale riscului de victimizare secundară și repetată sau de intimidare și răzbunare din partea autorului infracțiunii. Este posibil ca un astfel de risc să provină din caracteristicile personale ale victimei, tipul sau natura și gravitatea infracțiunii. Un astfel de risc poate fi identificat eficient numai prin evaluări individuale, realizate în cel mai scurt termen posibil. Respectivile evaluări ar trebui realizate pentru toate victimele, pentru a stabili dacă acestea sunt expuse riscului de victimizare secundară și repetată sau de intimidare și răzbunare și care sunt măsurile de protecție speciale necesare.

(56) Evaluările individuale ar trebui să țină seama de caracteristicile personale ale victimei, precum vârsta acesteia, genul și identitatea sau exprimarea de gen, etnia, rasa, religia, orientarea sexuală, sănătatea, prezența unei dizabilități, statutul victimei

din punctul de vedere al reședinței, dificultățile de comunicare, relația cu autorul infracțiunii sau dependența de acesta, experiențele anterioare în materie infracțională. Acestea ar trebui să țină, de asemenea, seama de tipul sau natura și de circumstanțele infracțiunii, precum dacă este vorba de infracțiuni inspirate de ură, infracțiuni inspirate de prejudecăți sau infracțiuni săvârșite pe motive de discriminare, violență sexuală, violență în cadrul relațiilor apropiate, infracțiuni în cazul cărora autorul se afla într-o poziție de control, dacă victimele își au reședința într-o zonă cu o rată mare a criminalității sau dominată de bande organizate sau dacă țara de origine a victimei nu este statul membru în care a fost comisă infracțiunea.

(57) Victimele traficului de persoane, ale terorismului, ale criminalității organizate, ale violenței în cadrul relațiilor apropiate, ale violenței sexuale sau exploatarei, ale violenței bazate pe gen, ale infracțiunilor inspirate de ură, victimele cu dizabilități și victimele-copii tind să facă obiectul unei rate mai mari de victimizare secundară și repetate sau a intimidării și răzbunării. Ar trebui acordată o atenție specială evaluării riscului de victimizare ulterioară la care sunt sau nu supuse victimele și ar trebui să existe o prezumție puternică că respectivele victime vor beneficia de măsuri de protecție speciale.

(58) Victimele care au fost identificate ca fiind vulnerabile la victimizarea secundară și repetată sau la intimidare și răzbunare ar trebui să beneficieze de măsuri adecvate de protecție în cursul procedurilor penale. Natura exactă a acestor măsuri ar trebui determinată prin evaluări individuale, luând în considerare dorința victimei. Amploarea unor astfel de măsuri ar trebui stabilită fără a aduce atingere drepturilor apărării și în conformitate cu normele privind marja de apreciere a instanțelor. Îngrijorările și teama victimelor în legătură cu procedurile ar trebui să fie un factor-cheie în stabilirea necesității aplicării unei anumite măsuri în ce le privește.

(59) Necesitățile operaționale imediate și constrângerile pot face imposibilă garantarea faptului că, de exemplu, același funcționar de poliție audiază constant victima; boala, maternitatea sau concediile parentale sunt exemple de astfel de constrângeri. În plus, incintele destinate în mod special pentru audierile victimelor pot să nu fie disponibile, de exemplu, din cauza renovărilor. În eventualitatea unor asemenea constrângeri de ordin operațional sau practic, s-ar putea să nu fie posibilă aplicarea de la caz la caz a unei măsuri speciale preconizate ca urmare a unei evaluări individuale."

Directiva (UE) 2016/343 stabilește un drept pentru persoana acuzată de comiterea unei infracțiuni de a fi prezent în faza de judecată, nu în toate etapele procesului penal. În acest sens ar trebui avută în vedere varianta oficială a directivei în limba engleză în care folosește noțiunea de „trial” când stabilește acest drept al acuzatului (de exemplu – consid. 33 și urm., art. 8). În același timp folosește noțiunea de „pre-trial” pentru a desemna etapa urmăririi penale în sensul legii procesual penale române (a se vedea considerentul 16 al directivei). Că sunt determinate două etape procesuale diferite de cei doi termeni, rezultă și din jurisprudența CEDO – „In addition, paragraph 3 (e) of Article 6 states that every defendant has the right to the free assistance of an interpreter. That right applies not only to oral statements made at the trial hearing but also to documentary material and the pre-trial proceedings.” (par. 69, *Permy c. Italia*).

Așadar reglementarea acestui drept nu este impusă de Directiva (UE) 2016/343.

În cauza **Y. împotriva Sloveniei**, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat în mod expres că în ceea ce privește conflictele dintre interesele apărării și cele ale martorilor în procesele penale, Curtea a hotărât deja în mai multe rânduri că procesele penale ar trebui să fie organizate în așa fel încât să nu pună în pericol în mod nejustificat viața, libertatea ori siguranța martorilor, în special în cazul victimelor chemate să depună mărturie, și nici interesele lor aflate în general sub incidența art. 8 din Convenție. Astfel, interesele apărării trebuie puse în echilibru cu cele ale martorilor sau victimelor care trebuie să depună mărturie.

În această cauză, Curtea a constatat încălcarea art. 8 din Convenție, printre altele, pentru faptul că victima a fost audiată în mai multe rânduri, în prezența presupusului autor al infracțiunii care a avut posibilitatea de a-i adresa în mod direct întrebări. Curtea a arătat că din moment ce o confruntare directă între persoanele inculpate pentru infracțiuni de violență sexuală și presupusele lor victime implică riscul de a le traumatiza și mai mult pe acestea din urmă, în opinia Curții, necesitatea audierii în contradictoriu în persoană a victimei de către pârât trebuie să fie evaluată foarte atent de instanțele naționale, cu atât mai mult cu cât întrebările au un caracter mai intim.

De asemenea, Curtea a făcut trimitere la diferite instrumente aplicabile la nivel european, prin care se instituie garanții în favoarea victimelor unor infracțiuni. Spre exemplu, Convenția privind combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice prevede la articolul 56 următoarele măsuri de protecție: (g) asigurarea faptului că se evită, dacă este posibil, contactul dintre victime și agresori în imobilele instanțelor de judecată și ale agențiilor guvernamentale de aplicare a legii; (i) dând posibilitatea victimelor să depună mărturie în sala de judecată, conform regulilor prevăzute de legislația internă, fără a fi prezente sau, cel puțin, fără prezența pretinsului agresor, în special prin utilizarea tehnologiilor de comunicații adecvate, atunci când sunt disponibile.

În raport de acestea, considerăm că instituirea posibilității absolute a inculpatului de a participa la audierea martorilor și a victimelor infracțiunii este o măsură disproporționată în raport cu drepturile persoanei vătămate de natură a conduce la încălcarea articolelor 6 sau 8 CEDO.

51. La articolul 102, alineatele (2), (3) și (5) se modifică și vor avea următorul cuprins: „(2) Probele obținute în mod nelegal nu pot fi folosite în procesul penal, fiind lovite de nulitate absolută.

Textul încalcă art.1 alin.5 din Constituție în componentele sale privind calitatea legii, respectiv necoroborarea dispozițiilor procesual penale cu celelalte dispoziții de ordin procesual și folosirea unor termeni lipsiți de rigoare juridică precum și art. 21 alin. 3 din Constituție privind dreptul la un proces echitabil.

Privitor la claritatea și precizia art. 102 alin. 2 C.pr.pen. în reglementarea propusă, trebuie observat că acesta crează soluții legislative contradictorii raportat prevederile la art. 280-282 C.pr.pen. În mod tradițional, în legislația românească nulitatea este o sancțiune care vizează doar actele procesuale și procedurale și

nicidecum probele. În cazul acestora din urmă, sancțiunea care intervine este excluderea și nu nulitatea. Acest aspect rezultă în mod evident și din art. 280-282 C.pr.pen. care vorbesc în mod constant despre „nulitatea actului” și nicidecum a probei. Soluția prevăzută de art. 102 alin. 2 C.pr.pen. în reglementarea propusă este prin urmare contradictorie cu prevederile art. 280-282 C.pr.pen.

Că sancțiunea nulității nu poate viza probele rezultă și din jurisprudența constantă a Curții Constituționale. Curtea a arătat că „nulițiile, așa cum sunt ele reglementate la art.280—282 din Codul de procedură penală, privesc doar actele procedurale și procesuale, adică mijloacele de probă și procedeele probatorii, și nicidecum probele în sine, care nu sunt decât elemente de fapt”. (Decizia nr.383 din 27 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial nr.535 din 17.07.2015, Decizia nr.22 din 18 ianuarie 2018, publicată în Monitorul Oficial nr.177 din 26.02.2018, Decizia nr.840 din 8 decembrie 2015 publicată în Monitorul Oficial nr.120 din 16.02.2016). Trebuie observat că art. 280-282 C.pr.pen. nu au suferit nicio modificare sub acest aspect, astfel că sancțiunea nulității absolute nu poate fi aplicată probelor.

Din punct de vedere al respectării dreptului la un proces echitabil, în jurisprudența Curții s-a arătat în mod constant că „o probă nu poate fi obținută nelegal decât dacă mijlocul de probă și/sau procedeul probatoriu prin care este obținută este nelegal, aceasta presupunând nelegalitatea dispunerii, autorizării sau administrării probei. Or, nelegalitatea acestora este sancționată de prevederile art.102 alin.(3) din Codul de procedură penală, prin aplicarea regimului nulității absolute sau relative. Aceasta deoarece nulițiile, așa cum sunt ele reglementate la art.280—282 din Codul de procedură penală, privesc doar actele procedurale și procesuale, adică mijloacele de probă și procedeele probatorii, și nicidecum probele în sine, care nu sunt decât elemente de fapt. Prin urmare, este firească aplicarea regimului nulităților, conform art.102 alin.(3) din Codul de procedură penală, doar actelor prin care s-a dispus sau s-a autorizat proba sau actelor prin care s-a administrat aceasta. Doar aceste acte pot fi lovite de nulitate absolută sau relativă, aceasta din urmă presupunând o încălcare a drepturilor unui participant la procesul penal, ce nu poate fi înlăturată altfel decât prin excluderea probei astfel obținute din procesul penal.

Așadar, Curtea apreciază că art.102 alin.(2) din Codul de procedură penală trebuie coroborat cu alin.(3) al acestui text legal, ceea ce înseamnă că probele obținute prin actele prevăzute la art.102 alin.(3) din Codul de procedură penală nu pot fi folosite în procesul penal în condițiile în care aceste acte sunt lovite de nulitate absolută sau relativă. Cele două alineate nu reglementează instituții diferite, ci presupun întotdeauna aplicarea regimului nulităților în materia probațiunii, așa cum este acesta reglementat la art.280—282 din Codul de procedură penală, iar rezultatul nulității actelor, respectiv a mijloacelor de probă și a procedeele probatorii, determină imposibilitatea folosirii probelor în proces” (Decizia Nr.383 din 27 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial nr.535 din 17.07.2015, Decizia Nr.22 din 18 ianuarie 2018, publicată în Monitorul Oficial nr.177 din 26.02.2018, Decizia Nr.840 din 8 decembrie 2015 publicată în Monitorul Oficial nr.120 din 16.02.2016).

Modalitatea propusă, prin reglementarea mecanismului de nulitate a probelor (așa cum am arătat anterior probele pot fi excluse și nu pot fi lovite de nulitate), este de natură a conduce la încălcarea dreptului la un proces echitabil. Probele ar urma să fie

înlăturate independent de nulitatea actului prin care s-a dispus sau s-a autorizat proba sau a actelor prin care s-a administrat aceasta. Prin urmare, nu are nicio relevanță dacă încălcarea vreunei dispoziții legale referitoare la actul procesual sau procedural prin care s-a autorizat, dispus sau administrat proba a produs sau nu vreo vătămare, proba obținută fiind exclusă automat. Într-o astfel de reglementare, nici măcar o probă care este în favoarea persoanei vizate de acel act nu ar mai putea fi folosită.

Forma art. 102 alin. 2 C.pr.pen. nu ține cont de necesitatea interpretării coroborate ale alin. 2 și alin. 3 din art. 102, aspect care se impune în mod imperativ raportat la jurisprudența mai sus-invocată. Practic art. 102 alin. 3 C.pr.pen. devine lipsit de obiect, nemaivând vreo aplicabilitate, în condițiile în care potrivit alin. 2 al art. 102 C.pr.pen. încălcarea oricărei prevederi legale conduce la nulitatea probei, independent de constarea sau nu a nulității actului prin care s-a autorizat dispus sau administrat o probă.

Având în vedere că în cadrul procesului penal cele mai multe acte procesuale sau procedurale au ca obiect obținerea de probe, reglementarea propusă va avea drept rezultat eliminarea distincției dintre nulitatea absolută și nulitatea relativă. Actele procesuale sau procedurale sunt îndreptate întotdeauna spre o finalitate, raportat la această finalitate fiind necesară examinarea sancțiunii. Chiar dacă norma încălcată nu a produs nicio vătămare, în noua reglementare intervine automat nulitatea absolută. O astfel de interpretare ar conduce la sancționarea cu nulitatea absolută a încălcării oricărei dispoziții procesual penale în materia probațiunii, în contradicție cu prevederile art. 282 C.pr.pen. Deoarece majoritatea actelor procesuale sau procedurale din procesul penal sunt realizate în vederea administrării probelor, aplicarea art. 102 alin. 2 C.pr.pen. ar putea conduce la nulitatea absolută a aproape tuturor acestor acte.

52. La articolul 103, alineatele (2) și (3) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„(2) În luarea deciziei asupra existenței infracțiunii și a vinovăției inculpatului instanța hotărăște motivat, cu trimitere la toate probele evaluate.
Condămnarea se dispune doar atunci când instanța are convingerea că acuzația a fost dovedită dincolo de orice îndoială.”

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art.1 alin.(5) și 124 alin. 1 din Constituție.

Sintagma „îndoială” opusă standardului consacrat la nivel mondial de „îndoială rezonabilă” nu este definită în niciun act normativ nu este previzibilă, nefiind clar și precis care este obiectul reglementării.

Formularea cu o suficientă precizie a actului normativ permite persoanelor interesate să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, este dificil să se adopte legi redactate cu o precizie absolută, dar și cu o anume suplețe, însă caracterul mult prea general și, uneori, chiar eliptic nu trebuie să afecteze previzibilitatea legii (a se vedea, în acest

sens, Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 25 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza *Wingrove împotriva Regatului Unit*, par.40, Hotărârea din 4 mai 2000, pronunțată în Cauza *Rotaru împotriva României*, par.55, sau Hotărârea din 9 noiembrie 2006, pronunțată în Cauza *Leempoel & S.A. EP. Cine Revue împotriva Belgiei*, par.59).

În același sens, prin Decizia nr.588 din 21 septembrie 2017 (publicată în Monitorul Oficial nr.835 din 20.10.2017) Curtea Constituțională a statuat: "24. Referitor la critica autoarei excepției de neconstituționalitate privind lipsa de previzibilitate a textului de lege criticat, Curtea reține că, potrivit jurisprudenței sale referitoare la art.1 alin.(5) din Constituție, una dintre cerințele principiului respectării legilor vizează calitatea actelor normative (Decizia nr.1 din 10 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.123 din 19 februarie 2014, paragraful 225). În acest sens, Curtea a constatat că, de principiu, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de clar și precis pentru a putea fi aplicat; astfel, formularea cu o precizie suficientă a actului normativ permite persoanelor interesate — care pot apela, la nevoie, la sfatul unui specialist — să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, poate să fie dificil să se redacteze legi de o precizie totală și o anumită suplețe poate chiar să se dovedească de dorit, suplețe care nu afectează însă previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr.903 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.584 din 17 august 2010, Decizia Curții Constituționale nr.743 din 2 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.579 din 16 august 2011, Decizia nr.1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.53 din 23 ianuarie 2012, sau Decizia nr.447 din 29 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.674 din 1 noiembrie 2013)."

Adoptarea criteriului „dincolo de orice îndoială” va face, din punct de vedere juridic, imposibilă orice soluție prin care să se constate că fapta există, constituie infracțiune și a fost săvârșită de inculpat. Pentru acest motiv se încalcă art. 124 alin. 1 din Constituție, privitor la înfaptuirea justiției.

Săvârșirea unei anumite fapte de o anumită persoană este dovedită „dincolo de orice dubiu rezonabil” atunci când nu există nici o altă explicație rațională, logică, decât că persoana respectivă a săvârșit acea faptă. Cu alte cuvinte o soluție de condamnare se pronunță atunci când este eliminată din mintea unei persoane de bună-credință orice îndoială rațională cu privire la nevinovăția celui acuzat.

Prin extinderea standardului de probațiune la „orice îndoială”, singura interpretare posibilă este că probele administrate trebuie să înlăture nu doar orice îndoială rațională, ci și orice îndoială nerațională, sigurul tip de îndoială care nu este acoperit de actualul standard.

Curtea Constituțională a României a stabilit că standardul „dincolo de orice dubiu rezonabil” „constituie o garanție procesuală a aflării adevărului și, implicit, a dreptului la un proces echitabil. De asemenea, acest standard asigură respectarea prezumției de nevinovăție până la momentul asumării de către judecător a convingerii cu privire la vinovăția inculpatului, dincolo de orice îndoială rezonabilă, asumare concretizată prin

pronunțarea hotărârii judecătorești de condamnare.” (Decizia CCR nr. 47 din 16 februarie 2016, par. 20).

56. La articolul 110, după alineatul (1) se introduce un nou alineat, alin. (1¹), cu următorul cuprins:

„(1¹) Declarațiile suspectului sau inculpatului vor fi înregistrate, la cerere, cu mijloace tehnice audio și puse integral la dispoziția apărării.”

57. La articolul 110, alineatul (5) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(5) În cursul urmăririi penale, audierea suspectului sau inculpatului de către procuror se înregistrează cu mijloace tehnice audio sau audio-video.”

Aceste dispoziții încalcă prevederile art.1 alin.(5) și art. 79 alin. 1 din Constituție.

Este un paralelism în reglementare în raport de textul art 110 alin. 1¹ și 5 din Codul de procedură penală.

Consiliul Legislativ este organ consultativ de specialitate al Parlamentului, care avizează proiectele de acte normative în vederea sistematizării, unificării și coordonării întregii legislații. El ține evidența oficială a legislației României. La articolul 16, legea prevede că: **”(1) În procesul de legiferare este interzisă instituirea aceluiași reglementări în mai multe articole sau alineate din același act normativ ori în două sau mai multe acte normative. Pentru sublinierea unor conexiuni legislative se utilizează norma de trimitere. (2) În cazul existenței unor paralelisme acestea vor fi înlăturate fie prin abrogare, fie prin concentrarea materiei în reglementări unice. (3) Se supun procesului de concentrare în reglementări unice și reglementările din aceeași materie dispersate în legislația în vigoare. (4) Într-un act normativ emis pe baza și în executarea altui act normativ de nivel superior nu se utilizează reproducerea unor dispoziții din actul superior, fiind recomandabilă numai indicarea textelor de referință. În asemenea cazuri preluarea unor norme în actul inferior poate fi făcută numai pentru dezvoltarea ori detalierea soluțiilor din actul de bază.**

Consiliul Legislativ nu a putut formula observații cu privire la privind respectarea normelor de tehnică legislativă față de modificările prezentului articol.

Reglementarea relativ la inexistența unor criterii cu privire la caracterul imperativ, respectiv facultativ, nu este previzibilă, nefiind clar și precis care este obiectul reglementării.

Formularea cu o suficientă precizie a actului normativ permite persoanelor interesate să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, este dificil să se adopte legi redactate cu o precizie absolută, dar și cu o anume suplețe, însă caracterul mult prea general și, uneori, chiar eliptic nu trebuie să afecteze previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 25 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza *Wingrove împotriva Regatului Unit*, par.40, Hotărârea din 4 mai

2000, pronunțată în Cauza *Rotaru împotriva României*, par.55, sau Hotărârea din 9 noiembrie 2006, pronunțată în Cauza *Leempoel & S.A. ED. Cine Revue împotriva Belgiei*, par.59).

În același sens, prin Decizia nr.588 din 21 septembrie 2017 (publicată în Monitorul Oficial nr.835 din 20.10.2017) Curtea Constituțională a statuat: „24. Referitor la critica autoarei excepției de neconstituționalitate privind lipsa de previzibilitate a textului de lege criticat, Curtea reține că, potrivit jurisprudenței sale referitoare la art.1 alin.(5) din Constituție, una dintre cerințele principiului respectării legilor vizează calitatea actelor normative (Decizia nr.1 din 10 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.123 din 19 februarie 2014, paragraful 225). În acest sens, Curtea a constatat că, de principiu, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de clar și precis pentru a putea fi aplicat; astfel, formularea cu o precizie suficientă a actului normativ permite persoanelor interesate — care pot apela, la nevoie, la sfatul unui specialist — să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, poate să fie dificil să se redacteze legi de o precizie totală și o anumită suplețe poate chiar să se dovedească de dorit, suplețe care nu afectează însă previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr.903 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.584 din 17 august 2010, Decizia Curții Constituționale nr.743 din 2 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.579 din 16 august 2011, Decizia nr.1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.53 din 23 ianuarie 2012, sau Decizia nr.447 din 29 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.674 din 1 noiembrie 2013).”

70. La articolul 139, alineatul (3) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(3) Înregistrările prevăzute în prezentul capitol, efectuate de părți și de subiecții procesuali principali, constituie mijloace de probă când privesc propriile convorbiri sau comunicări pe care le-au purtat cu terții.”

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art. 20 și art. 22 alin. 1 din Constituție.

Articolul 22 din Constituție prevede: „(1) *Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte. (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile.*”

Art. 2 Dreptul la viață din Convenția europeană a drepturilor omului și a libertăților fundamentale prevede: „Dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin

lege. Moartea nu poate fi cauzată cuiva în mod intenționat, decât în executarea unei sentințe capitale pronunțate de un tribunal când infracțiunea este sancționată cu această pedeapsă prin lege”.

Articolul 22 din Constituție prevede: „(1) Dreptul la viață, precum și dreptul la integritate fizică și psihică ale persoanei sunt garantate”.

În măsura în care prin noua reglementare, care elimină dispoziția care prevede că „orice alte înregistrări pot constitui mijloace de probă dacă nu sunt interzise de lege”, este afectată instrumentarea infracțiunilor împotriva vieții, protecția dreptului la viață este grav afectată.

76. După articolul 145 se introduce un nou articol, art. 1451, cu următorul cuprins:

„Art. 1451. – (1) Datele, informațiile și rezultatele mandatelor de supraveghere tehnică obținute în baza Legii nr. 51/1991 privind securitatea națională a României, republicată, cu completările ulterioare, nu pot fi utilizate în alte cauze și pentru cercetarea altor infracțiuni decât cele ce afectează siguranța națională, potrivit acestei legi și pentru care au existat suspiciunile care au fundamentat solicitarea, sub sancțiunea nulității absolute.

(2) Prin fapte prevăzute de Legea nr. 51/1991, republicată, cu completările ulterioare, care afectează siguranța națională se înțeleg infracțiunile prevăzute la Titlul X – XII din Codul penal, cele prevăzute de Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului, cu modificările și completările ulterioare, precum și cele prevăzute de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 159/2001 pentru prevenirea și combaterea utilizării sistemului financiar-bancar în scopul finanțării de acte de terorism, cu modificările ulterioare. Extinderea situațiilor pentru care pot fi obținute mandate de siguranță națională prin orice acte normative sau administrative este interzisă și se pedepsește, potrivit legii.

(3) Datele, informațiile și rezultatele mandatelor de supraveghere tehnică obținute cu încălcarea dispozițiilor alin. (1) și (2) nu pot fi utilizate în cadrul niciunui proces penal, indiferent de stadiul de soluționare a cauzei.

(4) Dacă din datele și informațiile obținute în baza mandatelor de supraveghere tehnică rezultă probe sau indicii temeinice cu privire la săvârșirea unei alte infracțiuni decât cele prevăzute la alin. (2), datele și informațiile se înaintează procurorului, care poate proceda potrivit art. 140 și 141, care se aplică în mod corespunzător.”

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție.

Reglementarea este confuză și contradictorie, nefiind clar și precis care este obiectul reglementării.

De exemplu, la alin. 1 se prevede că: „Datele, informațiile și rezultatele mandatelor de supraveghere tehnică obținute în baza Legii nr. 51/1991 (...), **nu pot fi utilizate în alte cauze și pentru cercetarea altor infracțiuni decât cele ce afectează**

siguranța națională”, iar la alin 4 se prevede că: „dacă din datele și informațiile obținute în baza mandatelor de supraveghere tehnică rezultă probe sau indicii temeinice cu privire la săvârșirea unei alte infracțiuni decât cele prevăzute la alin. (2), datele și informațiile se înaintează procurorului, care poate proceda potrivit art. 140 și 141, care se aplică în mod corespunzător”.

Formularea cu o suficientă precizie a actului normativ permite persoanelor interesate să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, este dificil să se adopte legi redactate cu o precizie absolută, dar și cu o anume suplețe, însă caracterul mult prea general și, uneori, chiar eliptic nu trebuie să afecteze previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 25 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza *Wingrove împotriva Regatului Unit*, par.40, Hotărârea din 4 mai 2000, pronunțată în Cauza *Rotaru împotriva României*, par.55, sau Hotărârea din 9 noiembrie 2006, pronunțată în Cauza *Leempoel & S.A. ED. Cine Revue împotriva Belgiei*, par.59).

În același sens, prin Decizia nr.588 din 21 septembrie 2017 (publicată în Monitorul Oficial nr.835 din 20.10.2017) Curtea Constituțională a statuat: ”24. Referitor la critica autoarei excepției de neconstituționalitate privind lipsa de previzibilitate a textului de lege criticat, Curtea reține că, potrivit jurisprudenței sale referitoare la art.1 alin.(5) din Constituție, una dintre cerințele principiului respectării legilor vizează calitatea actelor normative (Decizia nr.1 din 10 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.123 din 19 februarie 2014, paragraful 225). În acest sens, Curtea a constatat că, de principiu, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de clar și precis pentru a putea fi aplicat; astfel, formularea cu o precizie suficientă a actului normativ permite persoanelor interesate — care pot apela, la nevoie, la sfatul unui specialist — să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, poate să fie dificil să se redacteze legi de o precizie totală și o anumită suplețe poate chiar să se dovedească de dorit, suplețe care nu afectează însă previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr.903 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.584 din 17 august 2010, Decizia Curții Constituționale nr.743 din 2 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.579 din 16 august 2011, Decizia nr.1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.53 din 23 ianuarie 2012, sau Decizia nr.447 din 29 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.674 din 1 noiembrie 2013).”

77. La articolul 146¹, alineatul (5) se abrogă.

Prin abrogarea alineatului 5 din art. 146 ind. 1 C.pr.pen., dreptul la integritatea fizică a persoanei (art. 22 al. 1 din Constituție) este încălcat, procurorul nemaiputând

obține în condiții de urgență date privitoare la tranzacțiile financiare efectuate sau care urmează a fi efectuate.

De asemenea, prin modificarea art. 159 al. 14 lit. b și c (în noua formă efectuarea unei percheziții domiciliare nu se poate face decât dacă există **indicii temeinice** (în loc de **suspiciune** așa cum este prevăzut actualmente) că în spațiul respectiv se află o persoană a cărei viață sau integritate fizică este pusă în pericol) se încalcă art. 22 al. 1 din Constituție, inviolabilitatea domiciliului fiind un drept ce apare ca fiind situat pe o treaptă superioară dreptului la viață și la integritate fizică.

89. La articolul 158 alineatul (2), literele a) și b) se modifică și vor avea următorul cuprins:

(...)

b) indicarea elementelor de fapt ori a datelor din care rezultă probe sau indicii temeinice

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție.

Sintagma „*indicii temeinice*” nu este definită în niciun act normativ în vigoare nu este previzibilă, nefiind clar și precis care este obiectul reglementării. Este un nonsens juridic. Proba este definită ca fiind un „**element de fapt care servește la constatarea existenței sau inexistenței unei infracțiuni, la identificarea persoanei care a săvârșit-o și la cunoașterea împrejurărilor necesare pentru justa soluționare a cauzei și care contribuie la aflarea adevărului în procesul penal**”. Indiciile temeinice erau, conform CPP precedent, datele apte să genereze o presupunere rezonabilă. Dacă ar fi să interpretăm locico-juridic această dispoziție rezultatul ar fi: **indicarea probelor ori a indicilor temeinice din care rezultă probe sau indicii temeinice**.

Formularea cu o suficientă precizie a actului normativ permite persoanelor interesate să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, este dificil să se adopte legi redactate cu o precizie absolută, dar și cu o anumită suplețe, însă caracterul mult prea general și, uneori, chiar eliptic nu trebuie să afecteze previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 25 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza *Wingrove împotriva Regatului Unit*, par.40, Hotărârea din 4 mai 2000, pronunțată în Cauza *Rotaru împotriva României*, par.55, sau Hotărârea din 9 noiembrie 2006, pronunțată în Cauza *Leempoel & S.A. ED. Cine Revue împotriva Belgiei*, par.59).

În același sens, prin Decizia nr.588 din 21 septembrie 2017 (publicată în Monitorul Oficial nr.835 din 20.10.2017) Curtea Constituțională a statuat: ”24. Referitor la critica autoarei excepției de neconstituționalitate privind lipsa de previzibilitate a textului de lege criticat, Curtea reține că, potrivit jurisprudenței sale referitoare la art.1 alin.(5) din Constituție, una dintre cerințele principiului respectării legilor vizează

calitatea actelor normative (Decizia nr.1 din 10 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.123 din 19 februarie 2014, paragraful 225). În acest sens, Curtea a constatat că, de principiu, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de clar și precis pentru a putea fi aplicat; astfel, formularea cu o precizie suficientă a actului normativ permite persoanelor interesate — care pot apela, la nevoie, la sfatul unui specialist — să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, poate să fie dificil să se redacteze legi de o precizie totală și o anumită suplețe poate chiar să se dovedească de folos, suplețe care nu afectează însă previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr.903 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.584 din 17 august 2010, Decizia Curții Constituționale nr.743 din 2 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.579 din 16 august 2011, Decizia nr.1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.53 din 23 ianuarie 2012, sau Decizia nr.447 din 29 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.674 din 1 noiembrie 2013).”

121. Articolul 211 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 211. – (1) În cursul urmăririi penale, procurorul poate dispune luarea măsurii controlului judiciar față de inculpat, pe o perioadă de cel mult 30 de zile care poate fi prelungită cu cel mult 150 de zile, dacă această măsură preventivă este necesară pentru realizarea scopului prevăzut la art. 202 alin. (1).

(2) Instanța de judecată, în cursul judecății, poate dispune luarea măsurii controlului judiciar față de inculpat, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute la alin. (1) pe o perioadă de cel mult 30 de zile care poate fi prelungită cu cel mult 150 de zile.”

123. Articolul 214 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Luarea măsurii controlului judiciar de către instanța de judecată

Art. 214. – (1) Instanța de judecată în fața căreia se află cauza poate dispune, prin încheiere, luarea măsurii controlului judiciar față de inculpat, la cererea motivată a procurorului sau din oficiu pe o perioadă de cel mult 30 de zile care poate fi prelungită cu cel mult 150 de zile.

(2) Instanța de judecată sesizată potrivit alin. (1) dispune citarea inculpatului. Ascultarea inculpatului este obligatorie dacă acesta se prezintă la termenul fixat.

(3) Prezența avocatului inculpatului și participarea procurorului sunt obligatorii.”

126. La articolul 215¹, alineatele (7) și (8) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„(7) Instanța, în cursul judecății, poate dispune luarea măsurii controlului judiciar față de inculpat pe o durată ce nu poate depăși 60 de zile.

(8) În cursul judecării, durata totală a controlului judiciar nu poate depăși un termen rezonabil și, în toate cazurile, nu poate depăși 5 ani de la momentul trimiterii în judecată.”

Aceste dispoziții nou introdusă încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție.

Curtea Constituțională a României a reținut că, potrivit jurisprudenței sale referitoare la art. 1 alin. (5) din Constituție, una dintre cerințele principiului respectării legilor vizează calitatea actelor normative (Decizia nr. 1 din 10 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 123 din 19 februarie 2014, paragraful 225). În acest sens, Curtea a constatat că, de principiu, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de clar și precis pentru a putea fi aplicat. De asemenea, Curtea a statuat că o dispoziție legală trebuie să fie precisă, neechivocă, să instituie norme clare, previzibile și accesibile, a căror aplicare să nu permită arbitrariul sau abuzul. Norma juridică trebuie să reglementeze în mod unitar, uniform, să stabilească cerințe minimale aplicabile tuturor destinatarilor săi (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 17 din 21 ianuarie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 79 din 30 ianuarie 2015).

Aplicând aceste standarde modificărilor aduse măsurii controlului judiciar se constată că art. 211 alin. 1 C.pr.pen. în forma modificată, prevede că în cursul urmăririi penale, procurorul poate dispune luarea măsurii controlului judiciar față de inculpat, pe o perioadă de cel mult 30 de zile care poate fi prelungit cu cel mult 150 de zile, în contradicție cu dispozițiile art. 215 ind. 1 alin. 1, alin. 2, alin. 6 C.pr.pen., care nu au fost modificate, și art. 208 alin. 6 C.pr.pen., care a fost modificat, și care prevăd că „(1) În cursul urmăririi penale, măsura controlului judiciar se poate dispune de către procuror sau de către judecătorul de drepturi și libertăți pe o durată de cel mult 60 de zile. (2) În cursul urmăririi penale, controlul judiciar poate fi prelungit de către procuror, prin ordonanță, dacă se mențin temeiurile care au determinat luarea măsurii sau au apărut temeiuri noi care să justifice prelungirea acesteia, fiecare prelungire neputând să depășească 60 de zile. (...) (6) În cursul urmăririi penale, durata măsurii controlului judiciar nu poate să depășească un an, dacă pedeapsa prevăzută de lege este amendă sau închisoarea de cel mult 5 ani, respectiv 2 ani, dacă pedeapsa prevăzută de lege este detențiunea pe viață sau închisoarea mai mare de 5 ani.”

Se constată, totodată, că în privința luării măsurii controlului judiciar în faza de judecată art. 211 alin. 2 și art. 214 alin. 1 C.pr.pen., în forma modificată, prevăd că instanța poate lua această măsură „pe o perioadă de cel mult 30 de zile care poate fi prelungit cu cel mult 150 de zile” în contradicție cu dispozițiile art. 215 ind. 1 alin. 7 C.pr.pen., forma modificată, conform căreia „Instanța, în cursul judecării, poate dispune luarea măsurii controlului judiciar față de inculpat pe o durată ce nu poate depăși 60 de zile.”

Art. 211 alin. 1, alin. 2 și art. 214 alin. 1 C.pr.pen., în forma modificată, pot fi interpretate în sensul că după ce măsura controlului judiciar este luat pentru cel mult 30

de zile, iar la expirarea acestei durate, controlul judiciar poate „putea fi prelungit cu cel mult 150 de zile”, aşadar cu o durată de 5 ori mai mare decât durata maximă pentru care poate fi luată măsura.

Plasarea textelor în cadrul textelor cu denumirea marginală „Condiții generale” și „Luarea măsurii controlului judiciar de către instanța de judecată” aduc incertitudine în ceea ce privește posibilitatea interpretării textelor în sensul că durata totală a măsurii controlului judiciar, în fiecare dintre cele două faze ale procesului penal, nu ar putea depăși 150 de zile. O astfel de interpretare ar fi în contradicție cu art. 15 ind. 1 alin. 8 C.pr.pen., forma modificată, potrivit căruia „În cursul judecății, durata totală a controlului judiciar nu poate depăși un termen rezonabil și, în orice caz, nu poate depăși 5 ani de la momentul trimiterii în judecată”.

În măsura în care se urmărește reducerea duratei măsurii controlului judiciar la cel mult 30 de zile, se constată că nu există norme tranzitorii pentru a se reglementa situația măsurilor aflate în executare la intrarea în vigoare a noilor modificări și care au durate mai mari de 30 de zile. Această lipsă de reglementare va crea incertitudine în ceea ce privește executarea acestei măsuri preventive.

Aceste deficiențe fac ca modificările aduse art. 211, art. 214 și art. 215 ind. 1 C.pr.pen. să nu respecte standardul de claritate și previzibilitate pe care legea trebuie să le aibă și afectează securitatea raporturilor juridice, contrar art. 1 alin. 5 din Constituție.

Mai mult, **articolul 215¹, alineatele (6)** care rămâne nemodificat prevede că: „În cursul urmăririi penale, durata măsurii controlului judiciar nu poate să depășească un an, dacă pedeapsa prevăzută de lege este amenda sau închisoarea de cel mult 5 ani, respectiv 2 ani, dacă pedeapsa prevăzută de lege este detențiunea pe viață sau închisoarea mai mare de 5 ani”.

Reglementarea, în ansamblul ei este confuză și cuprinde multe elemente contrare, nu este previzibilă, nefiind clar și precis care este obiectul reglementării. Este un nonsens juridic.

Formularea cu o suficientă precizie a actului normativ permite persoanelor interesate să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, este dificil să se adopte legi redactate cu o precizie absolută, dar și cu o anume suplete, însă caracterul mult prea general și, uneori, chiar eliptic nu trebuie să afecteze previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 25 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza *Wingrove împotriva Regatului Unit*, par.40, Hotărârea din 4 mai 2000, pronunțată în Cauza *Rotaru împotriva României*, par.55, sau Hotărârea din 9 noiembrie 2006, pronunțată în Cauza *Leempoel & S.A. ED. Cine Revue împotriva Belgiei*, par.59).

În același sens, prin Decizia nr.588 din 21 septembrie 2017 (publicată în Monitorul Oficial nr.835 din 20.10.2017) Curtea Constituțională a statuat: ”24. Referitor la critica autoarei excepției de neconstituționalitate privind lipsa de previzibilitate a textului de lege criticat, Curtea reține că, potrivit jurisprudenței sale referitoare la art.1 alin.(5) din Constituție, una dintre cerințele principiului respectării legilor vizează calitatea actelor normative (Decizia nr.1 din 10 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.123 din 19 februarie 2014, paragraful 225). În acest

sens, Curtea a constatat că, de principiu, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de clar și precis pentru a putea fi aplicat; astfel, formularea cu o precizie suficientă a actului normativ permite persoanelor interesate — care pot apela, la nevoie, la sfatul unui specialist — să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, poate să fie dificil să se redacteze legi de o precizie totală și o anumită suplețe poate chiar să se dovedească de dorit, suplețe care nu afectează însă previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr.903 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.584 din 17 august 2010, Decizia Curții Constituționale nr.743 din 2 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.579 din 16 august 2011, Decizia nr.1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.53 din 23 ianuarie 2012, sau Decizia nr.447 din 29 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.674 din 1 noiembrie 2013)."

138. La articolul 223, partea introductivă și litera d) a alineatului (1) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„Art. 223. – (1) Măsura arestării preventive poate fi luată de către judecătorul de drepturi și libertăți, în cursul urmăririi penale, sau de către instanța de judecată în fața căreia se află cauza, în cursul judecății, numai dacă din probe rezultă indicii temeinice că inculpatul a săvârșit o infracțiune și există una dintre următoarele situații: (...)

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție.

Sinagma „indicii temeinice” nu este definită în niciun act normativ în vigoare nu este previzibilă, nefiind clar și precis care este obiectul reglementării. În cuprinsul legii de modificare a C.P.P. sunt propuse cel puțin două înțelesuri distincte ale noțiunii de indicii temeinice. Cea corespunzătoare prezentului punct, care ar fi susceptibilă să aibă înțelesul de presupunere/suspiciune sau cea corespunzătoare, spre exemplu punctului 80 din prezenta lege (La articolul 147 alineatul (1), litera a) se modifică și va avea următorul cuprins: „a) există probe sau indicii temeinice cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni;”), unde înțelesul este acela de date/informații de o forță probatorie inferioară probei (*element de fapt care servește la constatarea existenței sau inexistenței unei infracțiuni, la identificarea persoanei care a săvârșit-o și la cunoașterea împrejurărilor necesare pentru justa soluționare a cauzei și care contribuie la aflarea adevărului în procesul penal.*)

În Codul de procedură penală anterior la art 68¹ se prevedea că „sunt indicii temeinice atunci când din datele existente în cauza rezultă presupunerea rezonabilă ca

persoana față de care se efectuează acte premergătoare sau acte de urmărire penală a savarsit fapta". Indiciile temeinice erau datele apte să genereze o presupunere rezonabilă. Această dispoziție este abrogată, astfel că nu ne putem raporta la ea pentru a defini noțiunea nou introdusă în actualul cod de procedură penală, chiar dacă gramatical este identică.

Formularea cu o suficientă precizie a actului normativ permite persoanelor interesate să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, este dificil să se adopte legi redactate cu o precizie absolută, dar și cu o anume suplețe, însă caracterul mult prea general și, uneori, chiar eliptic nu trebuie să afecteze previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 25 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza *Wingrove împotriva Regatului Unit*, par.40, Hotărârea din 4 mai 2000, pronunțată în Cauza *Rotaru împotriva României*, par.55, sau Hotărârea din 9 noiembrie 2006, pronunțată în Cauza *Leempoel & S.A. ED. Cine Revue împotriva Belgiei*, par.59).

În același sens, prin Decizia nr.588 din 21 septembrie 2017 (publicată în Monitorul Oficial nr.835 din 20.10.2017) Curtea Constituțională a statuat: "24. Referitor la critica autoarei excepției de neconstituționalitate privind lipsa de previzibilitate a textului de lege criticat, Curtea reține că, potrivit jurisprudenței sale referitoare la art.1 alin.(5) din Constituție, una dintre cerințele principiului respectării legilor vizează calitatea actelor normative (Decizia nr.1 din 10 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.123 din 19 februarie 2014, paragraful 225). În acest sens, Curtea a constatat că, de principiu, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de clar și precis pentru a putea fi aplicat; astfel, formularea cu o precizie suficientă a actului normativ permite persoanelor interesate — care pot apela, la nevoie, la sfatul unui specialist — să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, poate să fie dificil să se redacteze legi de o precizie totală și o anumită suplețe poate chiar să se dovedească de dorit, suplețe care nu afectează însă previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr.903 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.584 din 17 august 2010, Decizia Curții Constituționale nr.743 din 2 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.579 din 16 august 2011, Decizia nr.1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.53 din 23 ianuarie 2012, sau Decizia nr.447 din 29 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.674 din 1 noiembrie 2013)."

141. La articolul 226, după alineatul (1) se introduce un nou alineat, alin. (11), cu următorul cuprins:

„(11) Judecătorul care a dispus măsura arestului preventiv trebuie să motiveze măsura luată, justificând în concret inclusiv modalitatea prin care se înlătură starea de pericol concret adusă ordinii publice.”

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art.1, alin.(5) din Constituție.

Cerința de a justifica „în concret inclusiv modalitatea prin care se înlătură starea de pericol concret adusă ordinii publice” nu este previzibilă, nefiind clar și precis care este obiectul reglementării. Modalitatea prin care se înlătură starea de pericol concret adusă ordinii publice este tocmai luarea măsurii arestului preventiv, conform art. 223 alin (2) care prevede că măsura arestării preventive poate fi luată atunci când „se constată că privarea sa de libertate este necesară pentru înlăturarea unei stări de pericol pentru ordinea publică”.

Formularea cu o suficientă precizie a actului normativ permite persoanelor interesate să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, este dificil să se adopte legi redactate cu o precizie absolută, dar și cu o anumită suplete, însă caracterul mult prea general și, uneori, chiar eliptic nu trebuie să afecteze previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 25 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza *Wingrove împotriva Regatului Unit*, par.40, Hotărârea din 4 mai 2000, pronunțată în Cauza *Rotaru împotriva României*, par.55, sau Hotărârea din 9 noiembrie 2006, pronunțată în Cauza *Loempool & S.A. ED. Cine Revue împotriva Belgiei*, par.59).

În același sens, prin Decizia nr.588 din 21 septembrie 2017 (publicată în Monitorul Oficial nr.835 din 20.10.2017) Curtea Constituțională a statuat: ”24. Referitor la critica autoarei excepției de neconstituționalitate privind lipsa de previzibilitate a textului de lege criticat, Curtea reține că, potrivit jurisprudenței sale referitoare la art.1 alin.(5) din Constituție, una dintre cerințele principiului respectării legilor vizează calitatea actelor normative (Decizia nr.1 din 10 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.123 din 19 februarie 2014, paragraful 225). În acest sens, Curtea a constatat că, de principiu, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de clar și precis pentru a putea fi aplicat; astfel, formularea cu o precizie suficientă a actului normativ permite persoanelor interesate — care pot apela, la nevoie, la sfatul unui specialist — să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, poate să fie dificil să se redacteze legi de o precizie totală și o anumită suplete poate chiar să se dovedească de dorit, suplete care nu afectează însă previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr.903 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.584 din 17 august 2010, Decizia Curții Constituționale nr.743 din 2 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.579 din 16 august 2011, Decizia nr.1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.53 din 23 ianuarie 2012, sau Decizia nr.447 din 29 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.674 din 1 noiembrie 2013).”

190. Articolul 292 se modifică și va avea următorul cuprins:

„(...)

(2) După sesizarea din oficiu, organul de urmărire penală înregistrează procesul verbal în evidențele sale și repartizează aleatoriu dosarul astfel format unui procuror.”

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art. art.1 alin.(5) și 131 alin.(3) din Constituție.

Art. 131 din Constituție prevede că: *(3) Parchetele funcționează pe lângă instanțele de judecată, conduc și supraveghează activitatea de cercetare penală a poliției judiciare, în condițiile legii*”.

Articolul 55 din C.pr.pen. prevede că: „*Organele de urmărire penală sunt: a) procurorul; b) **organele de cercetare penală ale poliției judiciare**; c) organele de cercetare penală speciale*”.

Prin prezentul text se răstoarnă ierarhia constituțională, ajungând ca organul de cercetare penală ale poliției judiciare să dea dispoziții procurorului, repartizându-l spre soluționare cauze.

Reglementarea nu este previzibilă, nefiind clar și precis care este obiectul acesteia. Din analiza textului, rezultă că este posibilă repartizarea cauzei către procuror, de către organele de poliție, anterior înregistrării cauzei la parchet.

Formularea cu o suficientă precizie a actului normativ permite persoanelor interesate să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, este dificil să se adopte legi redactate cu o precizie absolută, dar și cu o anumită suplețe, însă caracterul mult prea general și, uneori, chiar eliptic nu trebuie să afecteze previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 25 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza *Wingrove împotriva Regatului Unit*, par.40, Hotărârea din 4 mai 2000, pronunțată în Cauza *Rotaru împotriva României*, par.55, sau Hotărârea din 9 noiembrie 2006, pronunțată în Cauza *Leempoel & S.A. ED. Cine Revue împotriva Belgiei*, par.59).

În același sens, prin Decizia nr.588 din 21 septembrie 2017 (publicată în Monitorul Oficial nr.835 din 20.10.2017) Curtea Constituțională a statuat: ”24. Referitor la critica autoarei excepției de neconstituționalitate privind lipsa de previzibilitate a textului de lege criticat, Curtea reține că, potrivit jurisprudenței sale referitoare la art.1 alin.(5) din Constituție, una dintre cerințele principiului respectării legilor vizează calitatea actelor normative (Decizia nr.1 din 10 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.123 din 19 februarie 2014, paragraful 225). În acest sens, Curtea a constatat că, de principiu, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de clar și precis pentru a putea fi aplicat; astfel, formularea cu o precizie suficientă a actului normativ permite persoanelor interesate — care pot apela, la nevoie, la sfatul unui specialist — să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act

determinat. Desigur, poate să fie dificil să se redacteze legi de o precizie totală și o anumită suplețe poate chiar să se dovedească de dorit, suplețe care nu atestază însă previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr.903 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.584 din 17 august 2010, Decizia Curții Constituționale nr.743 din 2 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.579 din 16 august 2011, Decizia nr.1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.63 din 23 ianuarie 2012, sau Decizia nr.447 din 29 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.674 din 1 noiembrie 2013).”

192. La articolul 305, alineatul (1) se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 305. – (1) Când actul de sesizare îndeplinește condițiile prevăzute de lege și se constată că nu există vreunul dintre cazurile care împiedică exercitarea acțiunii penale prevăzute la art. 16 alin. (1) și sunt indicate numele persoanelor ce se presupune că ar fi săvârșit infracțiunea ce face obiectul sesizării, organul de urmărire penală dispune începerea urmăririi penale cu privire la faptă. În cadrul audierilor autorului indicat sau cunoscut i se aplică corespunzător procedura prevăzută la art. 107 – 110.”

193. La articolul 305, după alineatul (1) se introduce un nou alineat, alin. (1¹), cu următorul cuprins:

„(1¹) În celelalte situații, altele decât cele menționate la alin. (1), organul de urmărire penală dispune începerea urmăririi penale cu privire la faptă. În termen de maximum un an de la data începerii urmăririi penale cu privire la faptă organul de urmărire penală este obligat să procedeze fie la începerea urmăririi penale cu privire la persoană, dacă sunt îndeplinite condițiile legale pentru a dispune aceasta măsură, fie la clasarea cauzei.”

195. Articolul 307 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Aducerea la cunoștință a calității de suspect

Art. 307. – (1) Persoanei care a dobândit calitatea de suspect i se aduc la cunoștință, înainte de prima sa audiere, această calitate, fapta pentru care este suspectată, cu descrierea tuturor elementelor constitutive ale acesteia și a probelor din care rezultă săvârșirea faptei, încadrarea juridică a acesteia, drepturile procesuale prevăzute la art. 83, încheindu-se în acest sens un proces-verbal. Lipsa acestor elemente atrage nulitatea absolută a actului de efectuare în continuare a urmăririi penale față de suspect.

(2) Atunci când sunt îndeplinite condițiile prevăzute la art. 305 alin. (1) și persoana față de care există indicii temeinice este cunoscută, organul de urmărire penală va aduce la cunoștință, de îndată, calitatea de suspect, sub sancțiunea nulității tuturor actelor de urmărire penală efectuate cu încălcarea acestei prevederi față de aceasta după aflarea identității persoanei.

(3) Organul de urmărire penală poate continua urmărirea penală fără a aduce la cunoștință calitatea de suspect, în condițiile alin. (1) și (2) numai atunci când persoana față de care există indicii temeinice lipsește nejustificat, se sustrage sau este dispărută.”

Aceste dispoziții încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție.

Reglementarea, per ansamblu, nu este previzibilă, nefiind clar și precis care este obiectul acesteia. Cele două aliniate ale art 305 CPP, cuprind dispoziții care sunt contradictorii sau paralele, care la rândul lor intră în contradicție cu art. 307 CPP.

Formularea cu o suficientă precizie a actului normativ permite persoanelor interesate să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, este dificil să se adopte legi redactate cu o precizie absolută, dar și cu o anumită suplețe, însă caracterul mult prea general și, uneori, chiar eliptic nu trebuie să afecteze previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 25 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza *Wingrove împotriva Regatului Unit*, par.40, Hotărârea din 4 mai 2000, pronunțată în Cauza *Rotaru împotriva României*, par.55, sau Hotărârea din 9 noiembrie 2006, pronunțată în Cauza *Leempoel & S.A. ED. Cine Revue împotriva Belgiei*, par.59).

În același sens, prin Decizia nr.588 din 21 septembrie 2017 (publicată în Monitorul Oficial nr.835 din 20.10.2017) Curtea Constituțională a statuat: ”24. Referitor la critica autoarei excepției de neconstituționalitate privind lipsa de previzibilitate a textului de lege criticat, Curtea reține că, potrivit jurisprudenței sale referitoare la art.1 alin.(5) din Constituție, una dintre cerințele principiului respectării legilor vizează calitatea actelor normative (Decizia nr.1 din 10 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.123 din 19 februarie 2014, paragraful 225). În acest sens, Curtea a constatat că, de principiu, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de clar și precis pentru a putea fi aplicat; astfel, formularea cu o precizie suficientă a actului normativ permite persoanelor interesate — care pot apela, la nevoie, la sfatul unui specialist — să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, poate să fie dificil să se redacteze legi de o precizie totală și o anumită suplețe poate chiar să se dovedească de dorit, suplețe care nu afectează însă previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr.903 din 6 iunie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.584 din 17 august 2010, Decizia Curții Constituționale nr.743 din 2 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.579 din 16 august 2011, Decizia nr.1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.53 din 23 ianuarie 2012, sau Decizia nr.447 din 29 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.674 din 1 noiembrie 2013).”

208. La articolul 328, după alineatul (1) se introduce un nou alineat, alin. (1¹), cu

următorul cuprins:

„(1¹) Pentru stabilirea obiectului sau limitelor judecății, rechizitoriul trebuie să indice toate elementele constitutive ale faptei reținute în sarcina inculpatului, inclusiv latura subiectivă și toate probele pe care se sprijină fiecare dintre aceste elemente.”

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție.

Reglementarea, nu este previzibilă, nefiind clar și precis care este obiectul acesteia. Alin 1 al art 328 prevede că: „(1) *Rechizitoriul se limitează la fapta și persoana pentru care s-a efectuat urmărirea penală și cuprinde în mod corespunzător mențiunile prevăzute la art. 286 alin. (2), datele privitoare la fapta reținută în sarcina inculpatului și încadrarea juridică a acesteia, probele și mijloacele de probă (...)*”. Art 286 alin. 1 lit. d prevede: „*obiectul actului sau măsurii procesuale ori, după caz, tipul soluției, precum și motivele de fapt și de drept ale acestora*”. Situația juridică ce se intenționează a se reglementa, este deja reglementată. Dacă se intenționează a fi o completare sau o modificare a alin. 1, nu rezultă ce anume ar reglementa suplimentar sau special față de textul deja în vigoare.

Formularea cu o suficientă precizie a actului normativ permite persoanelor interesate să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, este dificil să se adopte legi redactate cu o precizie absolută, dar și cu o anumită suplețe, însă caracterul mult prea general și, uneori, chiar eliptic nu trebuie să afecteze previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 25 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza *Wingrove împotriva Regatului Unit*, par.40, Hotărârea din 4 mai 2000, pronunțată în Cauza *Rotaru împotriva României*, par.55, sau Hotărârea din 9 noiembrie 2006 pronunțată în Cauza *Leempoel & S.A. ED. Cine Revue împotriva Belgiei*, par.59).

În același sens, prin Decizia nr.588 din 21 septembrie 2017 (publicată în Monitorul Oficial nr.835 din 20.10.2017) Curtea Constituțională a statuat: ”24. Referitor la critica autoarei excepției de neconstituționalitate privind lipsa de previzibilitate a textului de lege criticat, Curtea reține că, potrivit jurisprudenței sale referitoare la art.1 alin.(5) din Constituție, una dintre cerințele principiului respectării legilor vizează calitatea actelor normative (Decizia nr.1 din 10 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.123 din 19 februarie 2014, paragraful 225). În acest sens, Curtea a constatat că, de principiu, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de clar și precis pentru a putea fi aplicat; astfel, formularea cu o precizie suficientă a actului normativ permite persoanelor interesate — care pot apela, la nevoie, la sfatul unui specialist — să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, poate să fie dificil să se redacteze legi de o precizie totală și o anumită suplețe poate chiar să se dovedească de dorit, suplețe care nu afectează însă

previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr.903 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.584 din 17 august 2010, Decizia Curții Constituționale nr.743 din 2 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.579 din 16 august 2011, Decizia nr.1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.53 din 23 ianuarie 2012, sau Decizia nr.447 din 29 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.674 din 1 noiembrie 2013)."

244. La articolul 453 alineatul (1), litera f) se modifică și va avea următorul cuprins:

„f) hotărârea de **condamnare** s-a întemeiat pe o prevedere legală de incriminare care, după ce hotărârea a devenit definitivă, a **fost declarată neconstituțională**, în tot sau în parte sau într-o anumită formă de interpretare, de către Curtea Constituțională;”

266. La articolul 598 alineatul (1), litera d) se modifică și va avea următorul cuprins:

„d) când se invocă amnistia, prescripția, grațierea sau orice altă cauză de stingere ori de micșorare a pedepsei, **inclusiv o lege penală mai favorabilă** sau o decizie a Curții Constituționale referitoare la conținutul infracțiunii pe care s-a întemeiat hotărârea penală pronunțată.”

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție.

Deși normele de tehnică legislativă nu au valoare constituțională, Curtea Constituțională a României a constatat că prin reglementarea acestora legiuitorul a impus o serie de criterii obligatorii pentru adoptarea oricărui act normativ, a căror respectare este necesară pentru a asigura sistematizarea, unificarea și *coordonarea* legislației, precum și conținutul și forma juridică adecvate pentru fiecare act normativ. Astfel, respectarea acestor norme concură la asigurarea unei legislații care respectă principiul securității raporturilor juridice, având claritatea și previzibilitatea necesare (decizia CCR nr. 447 din 29 octombrie 2013, pct. III) pe care art. 1 alin. 5 din Constituție le presupune.

Raportat la acest standard se constată că:

- expresia „**decizie a Curții Constituționale referitoare la conținutul infracțiunii**”, folosită de art. 598 alin. 1 lit. d) C.pr.pen., este imprecisă deoarece nu permite identificarea tipului de hotărâre a CCR avut în vedere de legiuitor, **contrar art. 1 alin. 5 din Constituție**;

- expresia „**lege penală mai favorabilă**”, folosită de art. 598 alin. 1 lit. d) C.pr.pen., este incompatibilă cu procedura în cadrul căreia este reglementată. Astfel, legea penală mai favorabilă are în vedere situațiile tranzitorii determinate de intrarea în vigoare a unei legi penale substanțiale înainte ca un proces penal să fie soluționat definitiv, în timp ce instituția contestației la executare, în cadrul căreia legiuitorul

reglementează în textul art. 595 modificat posibilitatea de a invoca legea penală mai favorabilă are în vedere, prin ipoteză cauze în care au fost pronunțate hotărâri definitive. Această deficiență nu respectă standardul de claritate și previzibilitate pe care legea trebuie să le aibă și va afecta securitatea raporturilor juridice, **contrar art. 1 alin. 5 din Constituție**;

- posibilitatea folosirii unei decizii a CCR atât în procedura revizuirii unei hotărâri (453 alineatul (1), litera f) C.pr.pen.), cât și în cea a contestației la executare (articolul 598 alineatul (1), litera d) C.pr.pen.) este **contrară** standardului de claritate și previzibilitate pe care legea trebuie să le aibă și va afecta securitatea raporturilor juridice, **contrar art. 1 alin. 5 din Constituție** întrucât prin suprapunerea evidențiată se ajunge la *posibilitatea de a folosi aceeași cauză* - o hotărâre CCR - în două proceduri care diferă prin situațiile juridice pe care tind să le remedieze, regulile procesuale aplicabile și soluțiile care se pronunță.

193. La articolul 305, după alineatul (1) se introduce un nou alineat, alin. (1¹), cu următorul cuprins:

„(1¹) În celelalte situații, altele decât cele menționate la alin. (1), organul de urmărire penală dispune începerea urmăririi penale cu privire la faptă. În termen de maximum un an de la data începerii urmăririi penale cu privire la faptă organul de urmărire penală este obligat să procedeze fie la începerea urmăririi penale cu privire la persoană, dacă sunt îndeplinite condițiile legale pentru a dispune aceasta măsură, fie la clasarea cauzei.”

- Stabilirea unei durate fixe maxime a procesului penal efectuat înainte de identificarea unui posibil autor al unei infracțiuni încalcă dispozițiile **art. 20 din Constituție rap. la art. 2 și art. 3 din Convenția EDO în latura procedurală** deoarece organele de urmărire penală vor fi obligate să oprească anchetele penale în cauzele în care cercetează acuzații de rele tratamente, tortură ori ucidere a unor persoane, atunci când după începerea urmăririi penale cu privire la faptă probe administrate nu permit formularea unei acuzații cu privire la o persoană. Contrar standardului convențional, conform căruia „Pentru ca ancheta să fie considerată „efectivă” trebuie, în principiu, să fie de natură să conducă la stabilirea faptelor cauzei și la **identificarea și pedepsirea persoanelor răspunzătoare**. Aceasta **nu este o obligație în ceea ce privește rezultatele** care trebuie obținute, ci în ceea ce privește mijloacele care urmează să fie folosite.” (M.C. și A.C. împotriva României, par. 111) legiuitorul stabilește prin modificarea adusă art. 305 C.pr.pen. o obligație de rezultat ce trebuie realizată într-un timp de doar un an. Neobținerea acestui rezultat, în această unitate de timp, va avea ca efect oprirea anchetei penale, cu consecința imposibilității de a realiza o anchetă efectivă în vederea protejării acestor valori. Redeschiderea urmăririi penale în cazul soluțiilor de clasare întemeiate pe noile dispoziții va fi imposibilă atât timp cât prin această soluție încetează posibilitatea legală de a mai căuta și administra mijloace de probă în vederea stabilirii dacă a fost sau nu comisă o infracțiune și cine este autorul ei.

Pentru aceleași motive, noua reglementare **încalcă dispozițiile art. 22 din Constituție** deoarece statul nu va mai putea garanta o protecție efectivă a dreptului la viață, a dreptului la integritate fizică și psihică ale persoanei.

Soluția obligatorie de clasare a cauzei este, între altele, în directă **contradicție cu:**

- prezumția absolută instituită de **art. 488 ind. 1 alin. 2 lit. b) C.pr.pen.** în sensul că până la un an inclusiv de la începerea urmăririi penale, indiferent dacă în cauză a fost sau nu efectuată în continuare urmărirea penală față de o persoană, durata procedurii este considerată rezonabilă și nu poate fi contestată;

- **art. 5 C.pr.pen.** care nu condiționează aflarea adevărului într-o cauză de împlinirea unui termen procedural;

- **art. 314 alin. 1 lit. a) C.pr.pen.** care condiționează soluția clasării doar de obiect strângerea probelor necesare cu privire la existența infracțiunilor, la identificarea persoanelor care au săvârșit o infracțiune și la stabilirea răspunderii penale a acestora, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se dispună trimiterea în judecată, coroborat cu existența unuia dintre cazurile prevăzute de art. 16 alin. 1 C.pr.pen., fără nicio trimitere la dispozițiile art. 305 alin. 1 ind. 1 C.pr.pen.;

Această necorelare legislativă nu asigură claritatea și previzibilitatea necesară normelor procesual penale și **încalcă**, astfel, **art. 1 alin. 5 din Constituție**, așa cum a fost dezvoltat în jurisprudența Curții Constituționale a României.

Se încalcă și art. 21 alin. 3 din Constituție (dreptul la un proces echitabil) deoarece, în cauzele complexe, probatoriul necesar a fi administrat pentru a se stabili persoana asupra căreia planează suspiciunea comiterii infracțiunii poate depăși termenul de 1 an (accidente de muncă, spre exemplu, unde expertizele se efectuează pe parcursul mai multor luni).

Or, instituirea obligației de clasare a cauzei după un an de la începerea urmăririi penale in rem, dacă nu a putut fi identificat un suspect în cauza încalcă în mod evident garanțiile instituite pentru protejarea dreptului la viață, respectiv obligația de a realiza o anchetă efectivă pentru identificarea și pedepsirea autorului. Este cunoscut practicienilor dreptului, dar nu numai, faptul că în multe dintre cazurile de omor realizarea unui cerc de suspecti (în sensul comun al cuvântului, nu al celui procedural penal) este foarte dificilă în termen scurt, ca verificarea și validarea prin probe a diverselor variante de anchetă pot conduce la restrângerea numărului de persoane bănuite, dar nu și la acuzarea lor în sens procedural. Este, evident, exclusă opțiunea continuării urmăririi penale față de un suspect fără probe suficiente (față de standardul cerut pentru învinuire), sub presiunea timpului (un an de la începerea urmăririi penale in rem), doar pentru a putea continua cercetarea într-un astfel de dosar penal. Chiar textul art. 305 alin. 1/1 cere îndeplinirea condițiilor legale pentru a dispune continuarea urmăririi penale *in personam*. Urmărirea penală *in rem* este începută imediat după cunoașterea faptei, în astfel de cazuri, în care existența faptei este evidentă: descoperirea cadavrului ori a victimei asupra căreia a avut loc tentativa de omor. Dar stabilirea autorului și învinuirea lui formală (prin aducerea la cunoștință a calității de suspect) poate fi foarte dificilă. Inclusiv probele care sunt administrate în astfel de cauze necesită un timp destul de mare (expertize medico-legale, compararea AND-ului), iar în lipsa unora dintre ele formularea acuzării față de o persoană concretă este dificilă. Situația este și mai

complicata in cazul cadavrelor descoperite târziu ori a persoanelor dispărute si declarate moarte. Peste tot in lume învinuirea unei persoane in procesele privind omorurile necesita o perioada destul de importanta de timp, care tine de dificultatea administrării probatoriului, dar si de gravitatea acuzației. Obligația de a dispune clasarea in termen de un an in cauzele în care, deși a fost începută urmărirea penală, aceasta nu a putut fi continuata fata de un suspect, reprezintă, in fapt, pentru toate celelalte infracțiuni, **o ignorare si o scurtare a termenelor legale de prescripție**, la o durata care depășește cu puțin acest termen de 1 an (cărui i se adaugă doar timpul scurs între săvârșirea infracțiunii si momentul începerii urmăririi penale *in rem*).

195. Articolul 307 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Aducerea la cunoștință a calității de suspect

Art. 307. – (1) Persoanei care a dobândit calitatea de suspect i se aduc la cunoștință, înainte de prima sa audiere, această calitate, fapta pentru care este suspectată, cu descrierea tuturor elementelor constitutive ale acesteia și a probelor din care rezultă săvârșirea faptei, încadrarea juridică a acesteia, drepturile procesuale prevăzute la art. 83, încheindu-se în acest sens un proces-verbal. Lipsa acestor elemente atrage nulitatea absolută a actului de efectuare în continuare a urmăririi penale față de suspect.

(2) Atunci când sunt îndeplinite condițiile prevăzute la art. 305 alin. (1) și persoana față de care există indicii temeinice este cunoscută, organul de urmărire penală va aduce la cunoștință, de îndată, calitatea de suspect, sub sancțiunea nulității tuturor actelor de urmărire penală efectuate cu încălcarea acestei prevederi față de aceasta după aflarea identității persoanei.

(3) Organul de urmărire penală poate continua urmărirea penală fără a aduce la cunoștință calitatea de suspect, când persoana față de care există indicii temeinice lipsește nejustificat, în condițiile alin. (1) și(2) numai atunci se sustrage sau este dispărută.”

Actualmente nu există o definire clară a sintagmei „**indicii temeinice**” deși la art. 307 al. 2 și 3 (astfel cum apar modificate) actele de urmărire penală efectuate în raport de o persoană față de care există asemenea indicii ar putea fi anulate tocmai din cauză că organe judiciare diferite ar putea aprecia în mod diferențiat momentul în funcție de care calitatea de suspect poate fi conferită.

Neexistând criterii clare în funcție de care organul judiciar ar trebui să-și adapteze conduita procesuală, apreciez că nu sunt îndeplinite condițiile minimale pentru a ne afla în prezența unei legi clare și previzibile.

CCR a dezvoltat principiul clarității și previzibilității legii într-o serie de hotărâri (nr. 647/2006 sau 903/2010), apreciindu-se că dreptul la un proces echitabil (art. 21 al. 3 din Constituție) a fost încălcat ca urmare a lipsei de claritate și previzibilitate a normei.

Astfel, putem imagina situația în care un întreg probatoriu ar putea fi anulat ulterior de către instanța de judecată pentru că, de exemplu, un judecător de drepturi și libertăți are o apreciere diferită asupra temeiniciei indicilor care au existat sau nu la un moment dat și, în funcție de care, o persoană poate fi considerată suspectă sau nu.

Anularea unei părți a probatoriului administrat conduce indirect la lezarea intereselor persoanei vătămate, aceasta, din cauza lipsei de claritate a normei, putându-se vedea pusă în postura de a nu-i mai putea fi protejate drepturile.

De asemenea, persoana cercetată ar putea să sufere consecințe nefaste în funcție de aprecierea diferită a momentului în care aceste indicii sunt socotite de instanțe diferite ca fiind temeinice sau nu.

219. La articolul 341 alineatul (6), partea introductivă și litera c) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„(6) În cauzele în care nu s-a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale, instanța poate dispune una dintre următoarele soluții:

.....
c) admite plângerea formulată împotriva soluției de renunțare la urmărirea penală de către persoana care a avut calitatea de suspect, în ipoteza în care probatoriul este complet și nu se impune trimiterea cauzei la procuror în vederea redeschiderii urmăririi penale și în ipoteza în care urmărirea penală este completă, însă soluția este netemeinică, fundamentată pe o apreciere eronată a probelor, dacă prin acestea nu se creează o situație mai grea pentru persoana care a făcut plângerea;”

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art.1 alin.(5) și art.21 din Constituție.

Modificarea adusă art.341 alin.6 lit.c afectează calitatea legii, din redactare nu rezultă care este soluția care se va da, contrar mecanismului prevăzut în construcția art.341 referitor la admitere și măsurile ulterioare. Lit.c) ar trebui completată cu lit.d)... și dispune clasarea.

Modificarea adusă art.341 alin.6 lit.c,d afectează accesul la justiție și a independenței judecătorului. Practic, nu se mai poate schimba temeiul unei soluții de clasare. lit.c,d în noua redactare se referă numai la soluțiile de clasare și limitele verificării lor. Controlul judecătoresc al soluțiilor de neurmărire penală trebuie menținut total devolutiv. Nici nu se respectă egalitatea în fața legii, pentru că la alin.7 pct.2 lit.d este cuprinsă și ipoteza clasării pentru a schimba temeiul ei.

La articolul 364, după alineatul (6) se introduce un nou alineat, alin. (6¹) cu următorul cuprins:

(6¹) Persoana poate fi condamnată în lipsă numai dacă a fost citată legal pentru fiecare fază a judecății sau a intrat prin alte mijloace oficiale în posesia unor informații cu privire la locul și data procesului a fost informată despre posibilitatea pronunțării unei hotărâri

în lipsă sau dacă a fost reprezentată de un avocat ales sau desemnat din oficiu și a beneficiat de apărare corespunzătoare în cadrul procesului.”

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție.

Modificarea adusă art.364 alin.6 ind.1 afectează calitatea legii, nu se folosește termenul inculpat. Deși textul transpune art.8 alin.2 din Directiva privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție (...) ipotezele care au fost adăugate de legiuitor în scopul nivelului mai sporit de protecție nu sunt adecvate legiferării penale (și a beneficiat de apărare corespunzătoare...). Jurisprudența CCR recentă pune accent pe terminologia care presupune măsurare (grav, deosebit), astfel că și folosirea acestui termen este susceptibilă de aceleași critici.

227. După capitolul I din titlul III – „Judecata” al Părții Speciale se introduce un nou capitol, Cap. I1 – Verificări prealabile la judecata în primă instanță, cuprinzând art. 3701 – 3705, cu următorul cuprins:

„Măsuri premergătoare

Art. 3701. – (1) După sesizarea instanței prin rechizitoriu, dosarul se repartizează aleatoriu unui complet de judecată.

(2) Inculpatului, celorlalte părți și persoanei vătămate li se aduc la cunoștință dreptul de a-și angaja un apărător și termenul în care, de la data comunicării, pot formula în scris cereri și excepții cu privire la legalitatea sesizării instanței, legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.

Termenul este stabilit de președintele completului de judecată, între 20 și 30 de zile, în funcție de complexitatea și particularitățile cauzei.

(3) În cazurile prevăzute la art. 90, președintele completului de judecată ia măsuri pentru desemnarea unui apărător din oficiu și stabilește, în funcție de complexitatea și particularitățile cauzei, termenul în care acesta poate formula în scris cereri și excepții cu privire la legalitatea sesizării instanței, legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală, cuprins între 20 și 30 de zile.

(4) La expirarea termenelor prevăzute la alin.(2) și (3), președintele completului de judecată stabilește termenul de judecată, și citează părțile.

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție.

De principiu, calitatea legii presupune examinarea ansamblului de norme aplicabile unui domeniu. Practic, repartizarea aleatorie este prevăzută pentru toate

categoriile de cauze, nu numai cele penale, în Legea nr.304/2004, astfel că repetarea în C.pr.pen. nu se impune.

227. După capitolul I din titlul III – „Judecata” al Părții Speciale se introduce un nou capitol, Cap. 11 – Verificări prealabile la judecata în primă instanță, cuprinzând art. 3701 – 3705, cu următorul cuprins:

„Procedura de verificare și soluțiile ce pot fi pronunțate

Art. 3702. – (1) La termenul de judecată stabilit, instanța procedează la verificarea competenței și a legalității sesizării, precum și a legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.

(2) Dacă apreciază că nu este competentă, instanța procedează potrivit art. 50 și 51.

(3) Instanța soluționează cererile și excepțiile formulate ori excepțiile ridicate din oficiu, prin încheiere, pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul de urmărire penală și a oricăror alte mijloace de probă încuviințate, ascultând concluziile părților și ale persoanei vătămate, dacă sunt prezente, precum și ale procurorului.

(4) Dacă nu s-au formulat cereri și excepții și nici nu a ridicat din oficiu excepții, instanța constată legalitatea sesizării, a administrării probelor și a efectuării actelor de urmărire penală.

(5) Dacă respinge cererile și excepțiile invocate ori ridicate din oficiu, instanța constată legalitatea sesizării instanței, a administrării probelor și a efectuării actelor de urmărire penală.

(6) În cazul în care instanța constată neregularități ale actului de sesizare sau în cazul în care sancționează potrivit art. 280 – 282 actele de urmărire penală efectuate cu încălcarea legii ori dacă exclude una sau mai multe probe administrate, în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii, procurorul remediază neregularitățile actului de sesizare și comunică instanței dacă menține dispoziția de trimitere în judecată ori solicită restituirea cauzei.

(7) Instanța restituie cauza la parchet dacă:

a) rechizitoriul este întocmit cu nerespectarea dispozițiilor art. 328, iar neregularitatea nu a fost remediată de procuror în termenul prevăzut la alin. (6), dacă neregularitatea atrage imposibilitatea stabilirii obiectului sau limitelor judecății;

b) a exclus toate probele administrate în cursul urmăririi penale;

c) procurorul solicită restituirea cauzei, în condițiile alin. (6), ori nu răspunde în termenul prevăzut de aceleși dispoziții.

(8) Probele excluse nu pot fi avute în vedere la judecata cauzei.

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție.

În ceea ce privește art.370 ind.2 alin.3, prin abrogarea procedurii camerei preliminare, posibilitatea ca – pentru soluționarea cererilor și excepțiilor - să se încuviințeze probe nu se integrează cu natura de verificări prealabile, așa cum

sugerează titlul noului capitol. Considerentele Deciziei CCR nr.802/2017 au relevanță numai în contextul unei proceduri separate de funcția de judecată.

229. Articolul 386 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Schimbarea încadrării juridice

Art. 386. – (1) Dacă în cursul judecării, inclusiv în etapa verificărilor prevăzute la art. 3701 – art. 3704, se consideră că încadrarea juridică dată faptei prin actul de sesizare urmează a fi schimbată, instanța este obligată să pună în discuție noua încadrare și să atragă atenția inculpatului că are dreptul să ceară lăsarea cauzei mai la urmă sau amânarea judecării, pentru a-și pregăti apărarea.

(2) Dacă noua încadrare juridică vizează o infracțiune pentru care este necesară plângerea prealabilă a persoanei vătămate, instanța de judecată cheamă persoana vătămată și o întreabă dacă înțelege să facă plângere prealabilă. În situația în care persoana vătămată formulează plângere prealabilă, instanța continuă cercetarea judecătorească, în caz contrar dispunând încetarea procesului penal.

(3) Schimbarea încadrării juridice a faptei nu poate fi pusă în discuție în privința altei situații de fapt decât cea reținută în Rechizitoriu. În cazul în care se constată că situația de fapt este diferită decât cea reținută la trimiterea în judecată se poate dispune reluarea urmăririi penale cu privire la acele fapte, dacă ele pot constitui o altă infracțiune.”

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art.1 alin.(5) și art.21 din Constituție.

Art.386 alin.1: includerea posibilității discutării schimbării încadrării juridice în etapa verificărilor prealabile afectează accesul la justiție, respectiv independența judecătorilor, prin prisma faptului că verificările prealabile sunt incompatibile cu măsuri/dispoziții care se bazează pe substanța funcției de judecată, pe efectuarea cercetării judecătorești nemijlocit și contradictoriu, pe menținerea imparțialității instanței (evitarea antepunutării asupra unor elemente esențiale ale cauzei).

Art.386 alin.3: calitatea legii este afectată. Nu se poate stabili scopul celor două fraze, prima nu este pusă în legătură cu art.371 C.pr.pen., iar a doua - este inutilă. O astfel de ipoteză semnifică, de fapt, că poate fi pornită o acțiune penală distinctă, pentru o altă stare de fapt, dar reluarea se referă – în sensul art.332-335, la păstrarea coordonatelor stării de fapt.

231. La articolul 394, alineatul (5) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(5) în situația în care în cadrul completului de judecată nu se poate întruni majoritatea ori unanimitatea, judecarea cauzei se reia în complet de divergență, judecătorul fiind desemnat aleatoriu.”

 Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție.

Art.394 alin.5: În corelare cu observațiile de mai sus și sub art.370 ind.1 alin.1; regulile privind repartizarea aleatorie sunt cuprinse în Legea nr.304/2004.

232. La articolul 396, alineatele (1) – (4) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„Art. 396. – (1) Instanța hotărăște asupra învinuirii aduse inculpatului, pronunțând, după caz, condamnarea sau aplicarea unei măsuri educative, renunțarea la aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei, achitarea, încetarea procesului penal.

(2) Condamnarea sau, după caz, aplicarea unei măsuri educative se pronunță dacă instanța constată că fapta există, constituie infracțiune și a fost săvârșită de inculpat.

(3) Renunțarea la aplicarea pedepsei se pronunță dacă instanța constată că fapta există, constituie infracțiune și a fost săvârșită de inculpat, în condițiile art. 80 – 82 din Codul penal.

(4) Amânarea aplicării pedepsei se pronunță dacă instanța constată că fapta există, constituie infracțiune și a fost săvârșită de inculpat, în condițiile art. 83 – 90 din Codul penal.”

 Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție.

Prin noua formă propusă pentru dispozițiile art. 396 alin. 2, 3, 4 C.pr.pen. legiuitorul **a renunțat la stabilirea oricărui standard de probațiune** pentru pronunțarea unei soluții de aplicare a unei măsuri educative, renunțare la aplicarea pedepsei și amânare a aplicării pedepsei, deoarece art. 103 alin. 2 fraza a doua C.pr.pen. stabilește un astfel de standard doar pentru soluția de condamnare, lăsând loc arbitrarului în stabilirea acestor trei tipuri de soluții.

Curtea Constituțională, în jurisprudența sa, a statuat că o dispoziție legală rebuie să fie precisă, neechivocă, să instituie norme clare, previzibile și accesibile, a căror aplicare să nu permită arbitrarul sau abuzul. Norma juridică trebuie să reglementeze în mod unitar, uniform, să stabilească cerințe minimale aplicabile tuturor destinatarilor săi. Or, în cazul de față, lăsând la latitudinea instanței criteriile pe baza cărora va stabili una dintre cele trei soluții, legea imprimă un caracter relativ, nepermis, procesului penal.

Se încalcă astfel **art. 1 alin. 5 din Constituție**, în componenta sa referitoare la previzibilitatea și accesibilitatea legii (*mutatis mutandis*, Decizia CCR nr. 840 din 14 decembrie 2017, par. 28-29), dar și, prin aceasta, față de obiectul reglementării, art. dispozițiile **art. 21 alin. (3), art. 23 alin. (11) și art. 124 din Constituție**, referitoare la dreptul la un proces echitabil, la prezumția de nevinovăție și la înfăptuirea justiției.

236. La articolul 421 se introduce un nou alineat, alin. (2), cu următorul cuprins:

„(2) Instanța de apel nu poate desființa sentința primei instanțe prin care s-a dispus achitarea inculpatului și nu poate pronunța o hotărâre de condamnare direct în apel decât dacă sunt readministrate probe sau administrate probe noi care să conducă la desființarea soluției de achitare a primei instanțe pentru infirmarea motivelor pentru care a fost dispusă achitarea.”

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție.

Art.421 alin.2: Completarea cu alin.2 nu este necesară; standardul CEDO prevede administrarea directă a instanței care ar putea dispune condamnarea; redactarea alin.2 este ambiguă. Practic, alin.2 cere să se administreze probe pentru infirmarea motivelor care au condus la achitare, însă obiectul probațiunii este definit de art.98 C.pr.pen.; în plus, cercetarea judecătorească în apel respectă contradictorialitatea și principiile generale, astfel încât inculpatul achitat are posibilitatea de a indica eventuale probe noi, în contrapondere cu cele cerute de Ministerul Public. Principiul aprecierii probelor nu se bazează pe „infirmarea probelor”, ci pe libera apreciere, pe o valoare probantă care nu este prestabilită.

În perspectivă constituțională: afectarea accesului la justiție, pentru că pentru persoana vătămată sau MP nu este posibilă realizarea dublului grad de jurisdicție, devine condiționat. Se afectează principiul independenței instanțelor, ca și cel al securității juridice, de vreme ce o categorie de sentințe nu pot parcurge etapa controlului judecătoresc. Accesul la justiție trebuie să ofere instrumentele apte să rezolve drepturile și interesele legitime ale părților, păstrând egalitatea armelor, ceea ce devine iluzoriu pentru persoana vătămată, prin cerința infirmării probelor care au condus la achitare. De menționat că își găsește aplicarea și art.13 din Convenția europeană a drepturilor omului – dreptul la un remediu efectiv.

238. După articolul 4251 se introduce un nou articol, art. 4252, cu următorul cuprins:

Contestarea măsurii de siguranță a confiscării speciale ori a confiscării extinse

Art. 4252. – (1) Împotriva hotărârii prin care instanța de apel dispune măsura de siguranță a confiscării speciale ori a confiscării extinse direct în apel, inculpatul, procurorul sau persoanele ale căror drepturi sau interese legitime pot fi afectate, pot face contestație numai în ceea ce privește măsura de siguranță.

(2) Procurorul poate face contestație în termen de 48 de ore de la pronunțare, iar inculpatul în termen de 48 de ore de la comunicare.

(3) În cazul persoanelor ale căror drepturi sau interese legitime pot fi afectate, termenul de 48 de ore curge de la data la care acestea au aflat despre hotărârea prevăzută la

alin. (1).

(4) Contestația este suspensivă de executare. Contestația se soluționează în termen de 5 zile de la înregistrare, în ședință publică, cu participarea procurorului și cu citarea inculpatului și a părților interesate. Prevederile art. 425¹ se aplică în mod corespunzător.

(5) Contestația împotriva hotărârii prevăzute la alin. (1), pronunțată de Secția Penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție în apel, se soluționează de completul de 5 judecători.”

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție.

Art.425 ind.2: calea de atac reglementată exclusiv pentru o categorie limitată de dispoziții din hotărârile definitive contrazice principiul securității juridice. Hotărârile pronunțate în apel sunt definitive, nu rezultă standarde explicite constituțional care justifică repunerea în discuție a dispozițiilor unei hotărâri definitive. Caracterul suspensiv de executare este o altă dimensiune a afectării acestui principiu, de vreme ce nici pentru contestația în anulare efectul suspensiv nu este automat, nici pentru revizuire.

239. La articolul 426 alineatul (1), litera i) se modifică și va avea următorul cuprins:

„i) când împotriva unei persoane s-au pronunțat două hotărâri definitive pentru aceeași faptă sau când s-au pronunțat mai multe hotărâri judecătorești definitive prin care s-au soluționat cereri având același obiect.”

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție.

Art.426 alin.1 lit i: Completarea ”sau când s-au pronunțat mai multe hotărâri judecătorești definitive prin care s-au soluționat cereri având același obiect” nu respectă principiul calității legii, este echivocă. Domeniul contestației în anulare îl reprezintă hotărâri pronunțate în apel, ceea ce semnifică pronunțare asupra raporturilor substanțiale (soluționează cauza în fond). „Cererile” – când sunt prevăzute cu cale de atac separată – sunt de natura contestației, deci nu intră în sfera contestației în anulare. Calea extraordinară de atac s-a caracterizat în acest sens, fără a fi nevoie – ca în cazul recursului în casație și revizuirii – de un articol distinct denumit „hotărâri supuse contestației în anulare”. Doctrina este unanimă în privința acestei caracterizări.

240. La articolul 426, se introduc trei noi alineate, alin. (2) – (4), cu următorul cuprins:

„(2) Cazurile prevăzute la alin. (1) lit. b), d) teza a II-a și i) pot constitui temei al desființării hotărârii a cărei anulare se cere doar dacă nu au fost invocate pe calea

apelului sau în cursul judecării apelului ori dacă, deși au fost invocate, instanța a omis să se pronunțe asupra lor.

(3) Prin excepție de la alin. (2), cazul prevăzut la alin. (1) lit. d) teza a II-a neînvocat pe calea apelului sau în cursul judecării apelului poate constitui motiv de contestație în anulare numai dacă cel care-l invocă s-a aflat în imposibilitatea de a-l invoca pe calea apelului sau în cursul judecării apelului.

(4) Prevederile alin. (1) lit. a) și c) – g) se aplică și în cazul hotărârilor prin care s-a soluționat contestația prevăzută la art. 4252.”

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție.

Art.426 alin.2-4: calitatea normei, sunt echivoce. De vreme ce procedura prevede faza admisibilității în principiu și judecarea contestației, redactarea prin paralelism cu art.438 alin.2 C.pr.pen., nu impune o astfel de completare, cu atât mai mult cu cât natura contestației este de verificare a procedurii, nu a aspectelor substanțiale, prin prisma legalității.

243. La articolul 438, după alineatul (1) se introduc patru noi alineate, alin. (11) – (14), cu următorul cuprins:

„(11) Recursul în casatie poate fi declarat numai în favoarea condamnatului în următoarele cazuri:

1. când nu sunt întrunite elementele constitutive ale unei infracțiuni sau când instanța a pronunțat o hotărâre de condamnare pentru o alta faptă decât cea pentru care condamnatul a fost trimis în judecată,
2. când faptei săvârșite i s-a dat o greșită încadrare juridică;
3. când hotărârea este contrară legii sau când prin hotărâre s-a făcut o greșită aplicare a legii de natură să influențeze soluția procesului;
4. când s-a comis o eroare gravă de fapt;
5. când judecătorii de fond au comis un exces de putere, în sensul că au trecut în domeniul altei puteri constituite în stat.

(12) De asemenea, pot fi atacate cu recurs în casatie hotărârile definitive pronunțate în cauzele în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a unui drept prevăzut de Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale în cauze similare.

(13) Instanța, soluționând recursul în casatie, verifică hotărârile atacate sub aspectul tuturor motivelor de casare prevăzute în alineatele precedente, punându-le în prealabil în discuția părților.

(14) Recursul în casatie în favoarea inculpatului poate fi declarat oricând.”

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție.

Art.438 alin.1 ind.1 – 1 ind.4: Calitatea legii, lipsă de fundamentare. Noul alin.1 ind.1 are o factură eminemantă factuală. Directiva (UE) 2016/343 în sensul art.9 – Dreptul la un nou proces are instrumente corelative în procedura specială a art.466 C.pr.pen., respectiv prin repunerea în termenul de apel. Motivarea din expunerea de motive este generalistă, nu distinge între dispozițiile existente și atingerea rezultatului vizat de art.9 al Directivei. Reținerea unei încălcări a Convenției nu poate constitui atât motiv de recurs în casăție, cât și de revizuire. Concluzie: calitatea legii, certitudinea juridică, independența instanțelor, dreptul la un proces echitabil – în înțelesul CEDO, de vreme ce pentru una din părți judecarea recursului în casăție afectează echilibrul armelor.

245. La articolul 453 alineatul (1), după litera f) se introduc trei noi litere, lit. g) – i), cu următorul cuprins:

„g) neredactarea și / sau ne semnarea hotărârii de condamnare de judecătorul care a participat la soluționarea cauzei;
h) Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale datorată unei hotărâri judecătorești, iar consecințele grave ale acestei încălcări continuă să se producă,
i) un judecător sau un procuror a fost sancționat disciplinar definitiv pentru exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență, dacă aceste împrejurări au influențat soluția pronunțată în cauză.”

Cu privire la motivul prevăzut de art. 453 alineatul (1) lit. g) C.pr.pen.:

Reglementarea unui caz de revizuire pentru alt motiv decât cel de a corecta erorile de fapt sau de drept și erorile judiciare strecurate într-o hotărâre judecătorească definitivă, constituie o încălcare a dispozițiilor **art. 1 alin. 5 din Constituție și a art. 20 din Constituție rap. la art. 6.1 din Convenția EDO**, în componenta lor referitoare la **securitatea raporturilor juridice** și ale **art. 124 alin. 1 din Constituție**, privitoare la înfăptuirea justiției.

În jurisprudența sa CCR a reținut că „Practica învederează însă și cazuri de hotărâri definitive, având autoritate de lucru judecat, care cuprind *grave erori de fapt și de drept* ce pot să persiste și în căile ordinare de atac și, cu atât mai mult, dacă nu au fost exercitate căile de atac ordinare. Într-o astfel de ipoteză rezidă rațiunea pentru care legiuitorul a instituit căile de atac extraordinare, ca mijloace procesual penale de desființare a hotărârilor cu autoritate de lucru judecat, dar care nu corespund legii și adevărului. Instituirea unor astfel de mijloace procesuale aduce atingere autorității de lucru judecat, așadar stabilității hotărârilor judecătorești definitive, menite a da încredere în activitatea justiției, însă numai în cazurile și în condițiile strict reglementate de legiuitor, în vederea restabilirii ordinii juridice. Așa încât, având în vedere efectele exercitării căilor extraordinare de atac asupra hotărârilor judecătorești care reprezintă

actul final și de dispoziție al instanței prin care se soluționează cu autoritate de lucru judecat cauza, Curtea reține că opțiunea legiuitorului în reglementarea unei căi de atac ce urmărește reformarea unei hotărâri judecătorești trebuie să se realizeze în limite constituționale.

Rămânerea definitivă a unei hotărâri judecătorești produce un efect pozitiv care constituie temeiul juridic al executării **dispozitivului** hotărârii și poartă denumirea de puterea lucrului judecat. De asemenea, tot ca urmare a pronunțării unei hotărâri **definitive**, se produce un efect negativ în sensul că se împiedică o nouă urmărire și judecată pentru faptele și pretențiile astfel soluționate, fapt care a consacrat regula *non bis in idem*, cunoscută sub denumirea de autoritatea lucrului judecat.” Așadar, instanțele superioare nu trebuie să își folosească dreptul de reformare decât pentru a corecta erorile de fapt sau de drept și erorile judiciare, și **nu pentru a proceda la o nouă analiză a cauzei**.

Întrucât principiul autorității de lucru judecat este de o importanță fundamentală atât în ordinea juridică națională, cât și în ordinea juridică comunitară, precum și la nivelul Curții Europene a Drepturilor Omului, Curtea reține că atingerea adusă acestuia prin legislația națională trebuie să fie limitată, fiind necesar ca acestui principiu să i se aducă derogare doar dacă o impun motive substanțiale și imperioase (Hotărârea din 7 iulie 2009, pronunțată în cauza *Stanca Popescu împotriva României*, paragraful 99, și Hotărârea din 24 iulie 2003, pronunțată în cauza *Ryabykh împotriva Rusiei*, paragraful 52). În speță, Curtea constată că motivul substanțial și imperios care justifică derogarea de la principiul autorității de lucru judecat îl constituie decizia de admitere a excepției de neconstituționalitate, pronunțată de instanța de contencios constituțional. Însă *nereglementarea condiției ca excepția de neconstituționalitate să fi fost invocată în cauza în care s-a pronunțat hotărârea a cărei revizuire se cere atribuie efecte ex tunc actului jurisdicțional al Curții, cu încălcarea dispozițiilor art.147 alin.(4) din Constituție*, determină o încălcare nepermisă a autorității de lucru judecat, o atingere **adusă principiului securității raporturilor juridice** — element fundamental al supremației dreptului, care prevede, printre altele, ca soluția dată în mod definitiv oricărui litigiu de către instanțe să nu mai poată fi supusă rejudecării (Hotărârea din 28 octombrie 1999, pronunțată în cauza *Brumărescu împotriva României*, paragraful 61). (Decizia CCR nr. 126 din 3 martie 2016, par. 30-34”

Cu privire la motivul prevăzut de art. 453 alineatul (1) lit. i) C.pr.pen.:

Expresia „**împrejurări au influențat soluția pronunțată în cauză**” este imprecisă, permite arbitrariul și este contrară **art. 1 alin. 5 din Constituție**, în componenta sa referitoare la previzibilitatea și accesibilitatea legii (*mutatis mutandis* Decizia CCR nr. 840 din 14 decembrie 2017, par. 28-29).

Cu privire la motivul prevăzut de art. 453 alineatul (1) lit. f), g) i) C.pr.pen.:

Nereglementarea unor termene de formulare a cererii de revizuire atunci când se solicită revizuirea în defavoarea condamnatului, a celui achitat sau a celui față de care s-a încetat procesul penal și neincluderea soluțiilor de aplicare a unor măsuri educative, soluție pe care legiuitorul, în proiect, o distinge de celelalte prevăzute de art. 396 C.pr.pen., permite arbitrariul și este contrară **art. 1 alin. 5 din Constituție**, în componenta sa referitoare la previzibilitatea și accesibilitatea legii (*mutatis mutandis* Decizia CCR nr. 840 din 14 decembrie 2017, par. 28-29).

259. La articolul 539, după alineatul (2) se introduce un nou alineat, alin. (3), cu următorul cuprins:

„(3) Are dreptul la repararea pagubei și persoana împotriva căreia, în cursul procesului penal, s-a luat o măsură preventivă ori una asiguratorie dacă, ulterior, parchetul a dispus clasarea ori instanța de judecată a dispus achitarea.”

Această dispoziție nou introdusă încalcă prevederile art.6 par.1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Art.539 alin.3: introducerea în teza normativă a măsurilor asigurătorii afectează principiile de funcționare ale Ministerului Public, independența instanțelor și principiul dreptului la un proces echitabil, văzut din perspectiva egalității armelor (mijloace efective prin care se ocrotesc interesele părților luate). Cu atât mai mult cu cât dispozițiile care prevăd luarea măsurilor asigurătorii în mod obligatoriu în cazul unor infracțiuni respectă proporționalitatea, garanțiile de legiferare, deci ipoteza nu este conformă constituției.

Cu deosebită considerație,

judecător Dragoș Călin, Curtea de Apel București, co-președinte
 judecător Anca Codreanu, Tribunalul Brașov, co-președinte

